

Vysoká škola ekonomická v Praze
Fakulta managementu

Bakalářská práce

Ondřej Vaněček
2018

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta managementu

Katedra managementu

Řád maltézských rytířů a neziskový sektor v ČR

Autor bakalářské práce: Ondřej Vaněček

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jana Krbová, Ph.D.

Rok obhajoby: 2019

Čestné prohlášení

*Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma
„Řád maltézských rytířů a neziskový sektor v ČR“
jsem vypracoval samostatně a veškerou použitou literaturu a další prameny
jsem řádně označil a uvedl v přiloženém seznamu.*

V Jindřichově Hradci dne 14. prosince 2018

podpis

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatel: **Ondřej Vaněček**
Studijní program: Ekonomika a management
Obor: Management
Název tématu: **Řád maltézských rytířů a neziskový sektor v ČR**

Zásady pro vypracování:

1. Cílem bakalářské práce je předložit důkazy o tom, že Řád maltézských rytířů je v České republice nedílnou součástí občanské společnosti a významnou měrou se podílí na poskytování sociálních služeb.

Rozsah práce: 40-50

Seznam odborné literatury:

1. MÜLLER, K. *Češi, občanská společnost a evropské výzvy. Mezi nacionalismem a liberalismem aneb Od etnické exkluze k aktivní hranici*. 1. vyd. Praha: Stanislav Juhaňák-Triton, 2016. 294 s. ISBN 978-80-7387-865-8.
2. REKTOŘÍK, J. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-54-5.

Datum zadání bakalářské práce: únor 2018

Termín odevzdání bakalářské práce: prosinec 2018

Ondřej Vaněček
Řešitel

Ing. Jana Krbová, Ph.D.
Vedoucí práce

Ing. Jiří Dvořák, Ph.D.
Vedoucí ústavu

doc. Ing. Vladislav Bína, Ph.D.
Děkan FMJH VŠE

Název bakalářské práce:

Řád maltézských rytířů a neziskový sektor v ČR

Abstrakt:

Tato práce je zaměřena na činnost Maltézských rytířů v neziskovém sektoru prováděnou prostřednictvím Českého velkopřevorství. Práce má dva cíle. Prvním cílem je dokázat, že je Maltézský řád nedílnou součástí české občanské společnosti neboli neziskového sektoru v ČR. Druhá hledaná odpověď je, zdali se řád významně podílí na sociálních službách v ČR a jak. V teoretické části dochází k základnímu vymezení neziskového sektoru a jeho hlavních vlastností. Práce dále seznamuje čtenáře s řádem a jeho působením na českém území v minulosti. V praktické části je provedena analýza jeho činností v ČR vycházející z dat, dokumentů a informací o řádových organizacích během let 2013-2018. V rámci praktické části se porovnává vymezená teorie s výslednými informacemi, to se stává podkladem pro naplnění cílů práce. Výsledek práce slouží jako důkaz o důležitosti Řádu maltézských rytířů v českém neziskovém sektoru.

Klíčová slova:

Řád maltézských rytířů, neziskový sektor, České velkopřevorství, občanská společnost, sociální služby

Poděkování:

Touto formou bych rád poděkoval paní Ing. Janě Krbové, PhD., za součinnost, trpělivost, cenné rady a připomínky při vedení mé bakalářské práce. Rovněž děkuji členům Řádu maltézských rytířů Johannesi Lobkowiczovi a Dr. Františku Skřivánkovi za poskytnutí zdrojů a informací využitých v následující práci.

Obsah

Úvod	15
1 Neziskový sektor a občanská společnost	17
1.1 Teorie neziskových organizací	18
1.1.1 Tržní a vládní selhání	18
1.1.2 Selhání neziskového sektoru	19
1.2 Neziskové organizace	20
1.2.1 Příklady členění neziskových organizací	21
1.3 Funkce neziskových organizací	22
1.3.1 Sociální služby	24
2 Řád maltézských rytířů	25
2.1 Rytířské řády	25
2.2 Vznik řádu	27
2.3 Historie řádu	27
2.3.1 Řád na Rhodu a Maltě	28
2.3.2 Od ztráty Malty po současnost	29
2.4 Řád na českém území	30
2.5 Činnosti řádu v Čechách	31
2.6 Struktura a postavení MR v současnosti	32
3 Metodika	34
4 Analýza činností Řádu maltézských rytířů v neziskovém sektoru na území ČR	37
4.1 České velkopřevorství	37
4.1.1 Nadační fond Lurdy	40
4.1.2 Česká maltéžská mládež	41
4.2 Působnost Řádu maltézských rytířů ve školství	42
4.2.1 Základní škola Maltézských rytířů	42
4.2.2 Gymnázium Suverénního řádu maltézských rytířů ve Skutči	43
4.2.3 Vyšší odborná škola zdravotnická Suverénního řádu maltézských rytířů	45
4.3 Řád a sociální služby	46
4.3.1 Maltéžská pomoc o.p.s.	47
4.3.2 Česká maltéžská pomoc v Českých Budějovicích	52
Závěr	56
Seznam literatury	58
Přílohy	65

Seznam grafů

Graf 1 – Počet studentů v daném roce	44
Graf 2 – Změny v počtu osobních asistentů v letech 2013-2017	48
Graf 3 – Vývoj klientů rozvozu do školských zařízení mezi lety 2013-2017	50
Graf 4 – Průvodcovské a předčitatelské služby v rámci krajů ČR za rok 2017	54

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Neziskové organizace vedené řádem	37
Obrázek 2 – Vlajka státu Řádu maltézských rytířů	67
Obrázek 3 – Vlajka, pod níž vystupují činnosti řádu	67
Obrázek 4 – Emblém řádových institucí	68
Obrázek 5 – Emblém řádových aktivit	68
Obrázek 6 – Pozvánka na odborné kolokvium	69
Obrázek 7 – Centra Maltéžské pomoci, o.p.s. a České maltéžské pomoci	69

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Typy neziskových institucí v ČR	21
Tabulka 2 – Druhy a formy sociálních služeb dle zákona o sociálních službách	24
Tabulka 3 – Dary Maltéžské pomoci o.p.s. za období 2013-2017 (<i>zaokrouhleno na tisíce</i>)	40
Tabulka 4 – Struktura členů na pouti v Lurdech za rok 2014-2018	41
Tabulka 5 – Počet studentů 1.-9. třídy z hlediska zakončení roku	43
Tabulka 6 – Zájem o studium v letech 2014-2017	43
Tabulka 7 – Ukončení ročníku v letech 2014-2017	44
Tabulka 8 – Počet studentů v roce 2016/2017	45
Tabulka 9 – Vývoj počtu klientů osobní asistence 2013-2017	48
Tabulka 10 – Podíl na trhu osobní asistence v roce 2017 dle krajů	49
Tabulka 11 – Údaje o sociálních službách za rok 2015-2017	51
Tabulka 12 – Rozvoz handicapovaných do škol 2013-2017	53
Tabulka 13 – Mezinárodní klasifikace neziskových organizací dle skupin a podskupin	65
Tabulka 14 – Stav majetku ŘMR v Čechách k roku 1918	66
Tabulka 15 – Typ řádového členství v současnosti	66

Úvod

K první myšlence o vypracování práce o Řádu maltézských rytířů mě přesvědčil fakt, že málo obyvatel České republiky, včetně mého okolí, skutečně ví, co nebo kdo jsou Maltézští rytíři. To mi připadá jako velká škoda, jelikož se toto uskupení v minulosti podílelo na vývoji a chodu českých i světových dějin a zastávalo významné postavení ve společnosti. Taktéž záliba v historii mě utvrdila v přesvědčení, že svoji závěrečnou práci zaměřím právě tímto směrem. Maltézské rytíře znám již od útlého věku, jelikož i člen mé rodiny je součástí tohoto řádu. Proto jsem měl také možnost si podrobně prohlédnout Velkopřevorský palác s přilehlým kostelem Panny Marie pod řetězem na Malé Straně, kde se nachází české sídlo této organizace. V dnešní době se řád pohybuje především v neziskovém sektoru, se kterým jsem se mimo jiné seznámil na několika předmětech mého studia. V současnosti je hodně diskutováno téma neziskového sektoru a jeho organizací. Rovněž zaznívají názory o přehnané podpoře a dotací neziskových organizací ze strany státu. Z těchto důvodů jsem si vybral právě tuto oblast mé závěrečné práce.

Cílem práce bude podat důkazy o tom, zdali je Řád maltézských rytířů (dále ŘMR nebo MŘ) nedílnou součástí české občanské společnosti na základě jeho činnosti v neziskovém sektoru. K naplnění tohoto cíle jsou vymezeny otázky, zdali ŘMR splňuje základní charakteristiky neziskové organizace, jaké služby Řád maltézských rytířů poskytuje v českém neziskovém sektoru a jaké přínosy pro společnost z těchto aktivit plynou. Druhým cílem bude na základě nashromážděných informací rozhodnout, jestli se MŘ výrazně a jak podílí na sociálních službách pro veřejnost a zdali se jeho aktivity shodují s těmi poskytovanými v minulosti. K pomoci zjištění tohoto cíle je stanovena další výzkumná otázka, v jakém množství a poměru k celorepublikovému trhu MŘ poskytuje své hlavní sociální služby. Všechny tyto podcíle pomohou naplnit hlavní cíle práce. Touto prací bych chtěl přiblížit činnosti řádu a dokázat, že Řád maltézských rytířů je přínosem pro moderní českou společnost. Výsledná práce může být taktéž praktickým důkazem o důležitosti soukromého neziskového sektoru, kde vystupují subjekty, které se z vlastní iniciativy podílí na pomoci druhým. Výsledný text může sloužit také jako podklad pro další vědecké aktivity v této oblasti. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

ŘMR je od svého vzniku propojen s činnostmi neziskového charakteru. Proto se první půle teoretické části zaměřuje na oblast neziskového sektoru s důrazem na organizace občanské společnosti, jejich vznik, členění a funkce. Taktéž dojde k vymezení klíčových pojmů k pochopení problematiky neziskového sektoru. Tyto definované vlastnosti se v praktické části stanou zdrojem k porovnání současného

charakteru řádu vedoucí k naplnění cílů práce. Z důvodu charakteristiky cíle o podílení se na sociálních službách v ČR je nutné tyto služby definovat. Stane se tak na základě české legislativy v závěru první části teorie. K pochopení práce a naplnění jejích cílů je nutné představit Maltézský řád a jeho činnosti na českém území. Závěr teorie nastiňuje strukturu MŘ v současnosti. Celá první část vychází z odborné světové i české literatury doplněné o fakta z prověřených webových stránek.

Praktická část se bude zabývat analýzou aktuálních činností Maltézského řádu v České republice prostřednictvím Českého velkopřevorství. Na základě výsledku analýzy dojde k porovnání s východisky zmíněnými v první části teorie. Zvláštní důraz bude kladen na sociální služby, jelikož jeden ze základních cílů je zaměřen na míru angažování řádu v sociální oblasti. Podrobnější analýza bude zaměřena na primární sociální služby poskytované jménem Maltézských rytířů. Na závěr dojde k porovnání uvedených činností s historickým působením řádu na území dnešní ČR. Čerpáno bude z dokumentů organizací působících pod vedením Českého velkopřevorství a státních institucí (výroční zprávy, výpisy z rejstříků, statistická data apod.). Zdrojem se stanou taktéž weby těchto organizací a tři provedené rozhovory, dva osobní rozhovory s členy řádu a jeden s ředitelem Maltézské pomoci o.p.s., jenž je organizace zřízena Maltézským řádem v Čechách.

1 Neziskový sektor a občanská společnost

Ačkoliv je právní postavení a organizační zařazení Maltézského řádu poměrně komplikované, jeho aktivity se zaměřují především na oblast neziskového sektoru. Řádová činnost se v minulosti i současnosti pohybuje především na poli služeb pro veřejnost, od vedení řádového kostela Panny Marie pod řetězem po zakládání a podporu soukromých neziskových organizací, jakými jsou Maltézská pomoc o.p.s. nebo Střední zdravotnická škola Ječná v Praze (ČVP, 2018a). Tato kapitola slouží k pochopení neziskového sektoru, ve kterém Řád maltézských rytířů působí.

Samotná podstata terminologie občanské společnosti je složitá a výraz jako takový měnil význam od doby svého vzniku. V období antiky byl pojem občanská společnost (civilis societas) synonymem pro politicko-státní moc. Oddělení významu občanské společnosti a státu začíná v době osvícenství v čele s filozofy Lockem a Montesquiem. Dle odborníků byl Hegel (19. stol.) prvním představitelem myšlenky moderní občanské společnosti nezávislé na státu, kde vyzdvihuje samoregulující ekonomickou aktivitu společnosti a přidává názor o existenci nezávislých složek občanské společnosti (Müller, 2016). V roce 1987 americký profesor Lester M. Salamon z John-Hopkinsonovi univerzity rozšiřuje myšlenku nezbytné kooperace mezi státem a soukromým neziskovým sektorem, resp. občanskou společností (Salamon, 2016). Prvními útvary na českém území připomínající občanskou společnost jsou v 19. století tzv. stolní společnosti. Tato uskupení soukromých osob složená z měšťanstva v čele s akademií řešila otázky domácí i zahraniční politiky. K rozvoji české občanské společnosti přispěla i novinářská činnost Pražských novin či muzejního časopisu Malice (Müller, 2016). V období tzv. první republiky mezi světovými válkami došlo k velkému rozvoji občanské společnosti. Organizace občanské společnosti se v této době zaměřovaly především na zdravotní a sociální oblast (např. Charita). Rovněž byl kladen velký důraz na vzdělávání a morální výchovu mládeže (Skaut, Sokol). Problémem této doby bylo, že se většina těchto společností sdružovala na základě národnosti (Frič et al., 1998). V období nacismu a komunismu na českém území dochází k velkému potlačení občanské společnosti. Rozvoj nastal až po pádu komunismu roku 1989. V dnešní době může být symbolem pro českou občanskou společnost například Václav Havel nebo uskupení CHARTA 77, kteří bojovali za lidská práva v totalitním komunistickém režimu v ČSSR.

V současnosti je občanská společnost, jinak třetí či neziskový sektor, charakteristická svým zaměřením na jiné cíle než zisk. Těmito cíli jsou aktivity zaměřené na obecně prospěšnou činnost pro společnost. Této definici odpovídá do jisté míry stát, jelikož ten taktéž není veden za účelem zisku, ale v rámci sektorového rozdělení stojí

stát samostatně vedle tržního, občanského a sektoru domácností (Skovajsa et al., 2010). Občanskou společností je myšlen národohospodářský sektor, jenž je placen soukromými fyzickými a právníckými osobami a účelem není nabývání zisku (Rektořík et al., 2007). Dle Putnam et al. (1993) jsou rysy občanské společnosti dány vysokou mírou kooperace, reciprocitou, občanskou angažovaností a důvěrou. V této práci bude výraz občanská společnost a neziskový sektor myšlen ve smyslu soukromě neziskového sektoru nezahrnující stát.

1.1 Teorie neziskových organizací

Existuje mnoho teorií a přístupů zabývajících se existencí neziskových organizací v rámci občanského sektoru. Pravděpodobně nejrozšířenější teorií o vzniku neziskových organizací je existence teorie vládních a tržních selhání, jinak teorie veřejných statků (Rektořík et al., 2010). Veřejný statek je charakteristický nevylučitelností a nerivalitou ve spotřebě. Nevylučitelností se rozumí nemožnost vyloučit subjekt ze spotřeby statku i za předpokladu, že za něj spotřebitel v žádné formě neplatí tzv. černý pasažér. Nerivalita znamená, že spotřeba statku navzájem neovlivňuje spotřebitele a kvalitu poskytované služby (Bailey, 2004). Stát má pravomoc na tyto statky vybírat finance skrze daňový systém i za předpokladu, že veřejný statek nemusí mít pro všechny občany stejný užitek (Frank a Bernanke, 2003). Z těchto důvodů je veřejný statek zajišťován právě státem.

K dalším teoriím patří teorie státu blahobytu (wellfare) nebo teorie vzájemné závislosti. Teorie státu blahobytu hovoří o postupném oslabování neziskového sektoru, který bude řešit méně podstatné sociální problémy v omezeném množství (Rektořík et al., 2010). Kupříkladu v americké společnosti spatřuje Salamon (2016) problém teorie „wellfare“ v selhání rozlišení role vlády jako poskytovatele finančních prostředků a role poskytovatele služeb. Na druhé straně zastánci vzájemné závislosti tvrdí, že neziskové organizace rychleji reagují na některé sociální problémy. To umožní státu využít nabytých znalostí neziskových organizací a realizovat je na daný problém (Rektořík et al., 2010). Dle definic těchto dvou teorií je zřejmé, že welfare stát inklinuje k oslabování soukromých neziskových organizací. Naopak teorie vzájemné závislosti zdůrazňuje vzájemnou spolupráci státu a neziskových organizací za účelem zefektivnění služeb.

1.1.1 Tržní a vládní selhání

Existence tržního a vládního selhání je nejrozšířenější teorií o nutnosti vzniku neziskových organizací (Rektořík et al., 2010). Tržním selháním je myšleno selhání v efektivní alokaci zdrojů, tzv. Paretoovo optimum. Tato situace nastává, pokud se cenová hladina nerovná mezním nákladům na výrobu. Jinak řečeno, cena dodatečného

objemu produkce se nerovná jejím nákladům na výrobu, a to vede k problému nedokonalé konkurence. Další příčinou tržního selhání jsou asymetrické informace, kdy jeden subjekt poptávající či nabízející nemá stejné informace, což vede ke znevýhodnění jedné strany v rámci transakce (Frank a Bernanke, 2003). To může vést k problému veřejných statků nebo externalitám. Externalitou je myšlen negativní či pozitivní účinek statků pro neúčastníky dané činnosti (Bailey, 2004). Příčiny tržního selhání jsou obecně rozděleny na mikroekonomické, makroekonomické a mimoekonomické. Do mikroekonomických příčin spadá nedokonalá konkurence, externality a existence veřejných statků. Zatímco ty makroekonomické jsou způsobeny kolísáním základních makroekonomických veličin (inflace, hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, platební bilance). Důvody existence tržního selhání, které nejsou dány ekonomickými faktory, se nazývají mimoekonomické (Hyánek et al., 2007).

Vládní selhání je taková situace, kdy snaha dané vlády napravit tržní selhání vede k negativnímu efektu. Například snahou oslovit voliče mediána dochází k neposkytování veřejných statků všem zájmovým skupinám ve společnosti (Rektořík et al., 2007). Důsledkem je selhání vlády, které se projeví nenaplněním poptávky po veřejném statku všech subjektů. Další myšlenkou je, že vládní politika odráží zájmy dominantních a vlivných sociálních skupin, které ovlivňují chod státu. Změna v hospodářské politice státu téměř vždy uškodí nějaké jiné zájmové skupině. Z tohoto důvodu je obtížné změnit tento zaběhlý cyklický systém, který vede k jednotlivým vládním selháním (Datta-Chaudhuri, 1990).

1.1.2 Selhání neziskového sektoru

Vedle tržních a vládních selhání přichází v 80. letech dvacátého století americký profesor zabývající se neziskovými organizacemi L. M. Salamon s novou teorií o „selhání dobrovolnického sektoru“. Jsou to takové situace, kdy je zapotřebí vlády k podpoře a napravení daných problémů (Salamon, 2016). Mezi tyto problémy řadí následující.

- Filantropický nedostatek hovoří o selhání dobrovolnického sektoru v oblasti poskytování veřejných statků z důvodu absence dostačujících a spolehlivých zdrojů. Pouze vláda může donutit k přispívání na chod veřejných statků pomocí daní.
- Filantropický partikularismus je charakteristický zaměřením se na podporu určitých subkultur. Toto zaměření může být výhodou občanského sektoru, ale může vést ke znevýhodňování skupin jiných. Podpora sociálních skupin je dána mimo jiné i veřejným míněním a vztahem veřejnosti k určitým skupinám, což vede k upřednostňování určitých subkultur.
- Filantropický paternalismus Salamon (2016) definuje jako časté rozhodování o financování a podpoře ze strany nejvlivnějších soukromých podporovatelů či těch, co o výdajích rozhodují. Na rozdíl od kolektivní dohody mezi všemi zúčastněnými.

- Filantropický amaterismus řeší otázku nedostatečné kvalifikace a znalostí dobrovolníků, kteří jsou vedeni svými morálními hodnotami a nikoliv odborností (Salamon, 2016).

Výše zmíněná selhání vedou k důkazu o nepostradatelnosti občanské společnosti pro moderní lidstvo. Organizace občanské společnosti se snaží napravovat selhání státu a trhu, ale může docházet k selháním i v neziskovém sektoru, které naopak stát pomáhá napravit svými zásahy. K zefektivnění soukromého neziskového i vládního sektoru vede širší spolupráce neziskových organizací a státu.

1.2 Neziskové organizace

V rámci výše definovaného neziskového sektoru figurují organizace občanské společnosti neboli neziskové organizace, které se definují na základě mnoha hledisek. Například z funkcionálního přístupu jsou tyto organizace založeny za účelem přesně dané funkce v podobě obecně prospěšné činnosti. Dalšími přístupy jsou právní, ekonomický či strukturálně-operacionální (Skovajsa et al., 2010). Z hlediska vypovídací hodnoty je pro mezinárodní srovnávání neziskových organizací nejčastěji využíván strukturálně-operacionální přístup, který je z důvodu striktní definice do jisté míry upravován (Hyánek et al., 2007). Tento přístup hovoří o pěti znacích, které musí být splněny, aby se dalo hovořit o neziskové organizaci v pravém smyslu. Těmito vlastnostmi jsou organizovanost, soukromý charakter, nezávislost, nevýdělečnost a dobrovolnictví. Znaky jsou poprvé publikovány a definovány roku 1992 autory Salamonem a Anheierem (Anheier, 2014).

Organizovanost je myšleno vnitřní uspořádání organizace, jejích pravidel a řádu. Je zde také kladen důraz na pravidelné schůzky členů a míru ztotožnění se s hodnotami organizace. Dále se nesmí jednat pouze o dočasná uskupení, ale o organizace s dlouhodobou existencí. **Soukromý charakter** vyjadřuje nezávislost neziskových organizací na místní či národní vládě a neslouží jako nástroj politiky. Ačkoliv stát může jejich činnost podporovat například pomocí dotací. **Nezávislost** vyjadřuje autonomii organizací občanské společnosti, kdy si sami řídí vlastní agendu a mají nezávislé vedení. Neziskové organizace nesmí být zakládány za účelem zisku, což je základní rozdíl oproti klasickému soukromému sektoru, jenž je poháněn ziskem. Organizace neziskového sektoru mohou vytvářet zisk, ten však musí být využit na plnění poslání a nesmí sloužit k přerozdělování mezi členy, zakladatele či majitele. Proto je důležitým znakem **nevýdělečnost**. **Dobrovolnictví** hovoří o povinnosti naplňovat určitou míru dobrovolnictví. Tato vlastnost také vylučuje zákonnou povinnost členství v dané organizaci, to platí pro různé formy profesních komor.

Dobrovolník může zastupovat řídicí složky nebo vykonávat každodenní činnost (Anheier, 2014).

1.2.1 Příklady členění neziskových organizací

Členění neziskových organizací může vycházet z obecného charakteru poslání, kde se organizace dělí na veřejně prospěšné a vzájemně prospěšné. Veřejně prospěšnými organizacemi jsou takové, které slouží jako veřejné či smíšené statky (školy, nemocnice apod.). Smíšený statek splňuje alespoň jednu charakteristiku veřejného statku. Organizace vzájemně prospěšné slouží ke vzájemné podpoře skupin ve společnosti, které spojuje společný zájem nezasahující do svobod ostatních fyzických a právnických osob (např. profesní komory, spolky, družstva) (Rektořík et al., 2010). Další dělení může být na organizace členské a nečlenské. Členská uskupení mají členskou základnu (občanské sdružení, odbory). Naopak nečlenské organizace využívají pracovníky a zástupce správních orgánů, jako tomu je u nadací nebo obecně prospěšných společností (Skovajsa et al., 2010).

V rámci satelitního účtu¹ neziskových institucí za rok 2015 v ČR existují dle právního rozdělení následující neziskové organizace (ČSÚ, 2017a).

Tabulka 1 – Typy neziskových institucí v ČR

Typ organizace	Obecně prospěšná společnost	Komora (mimo profesních komor)
Nadace	Pobočné spolky	Školská právnická osoba
Církevní organizace	Ústavy	Zájmové sdružení právnických osob
Nadační fond	Stavovská organizace – profesní komora	Odbory
Organizační jednotky odborů	Vysoká škola (veřejná)	Honební společenstvo

Zdroj: ČSÚ (2017a), vlastní zpracování

Posledním příkladem členění je Mezinárodní klasifikace neziskových organizací (ICNPO) sestavená v 90. letech 20. století. Toto dělení je zaměřené na mezinárodní porovnávání neziskových organizací. Třídění vycházelo ze standardního mezinárodního systému průmyslového dělení vytvořeného OSN. Dělení bylo dále upraveno na

¹ Tento satelitní účet využívá upravenou strukturálně-operacionální definici, kde je neziskovou institucí právnická osoba vytvořená za účelem výroby výrobků a poskytování služeb. Její status však nedovoluje, aby tato činnost byla pro jednotky, které jí založily, řídí nebo financují, zdrojem příjmů a finančních výnosů.

základě empirického šetření několika zemí lišících se politickou, ekonomickou a kulturní strukturou (USA, Velká Británie, Francie, Německo, Itálie, Švédsko, Japonsko, Maďarsko, Ghana, Egypt, Indie, Thajsko). Pomocí tohoto a několika menších výzkumů byly definovány globální znaky třídění neziskového sektoru (Salamon a Anheier, 1996). Konkrétní členění je součástí přílohy.

1.3 Funkce neziskových organizací

V odborné literatuře existuje mnoho názorů na třídění funkcí organizací občanské společnosti. Někteří autoři zastávají téměř totožný, druzí odlišný názor na funkce neziskových organizací (Skovajsa et al., 2010). Pospíšil et al. (2009) definuje tzv. metafunkce neziskových organizací, jimiž jsou funkce servisní, advokační a budování komunity. Tyto funkce jednotlivě působí na ekonomiku, politiku a komunity/rodinu. Organizace na základě svého jednání může plnit všechny tři funkce najednou (Pospíšil et al., 2009). Z pohledu cizího autora Kramera (1981) existují 4 základní oddělené funkce (inovační, dobrovolnická, advokační a servisní).

Servisní funkcí se rozumí poskytování služeb neziskovými organizacemi, kde dochází k produkci a distribuci služeb a zboží, které se dají finančně ocenit a v určité formě zaplatit (Pospíšil et al., 2009). Služby s charakterem veřejných statků mají pro neziskový sektor zásadní roli. Tyto statky jsou zastoupeny především ve zdravotnictví, sociální péči, vzdělávání a kultuře. Důvod poskytování služeb mimo oborové vymezení může být dán faktory, které vedou ke zvýšení kvality služeb, specializaci, větší rovnosti mezi poptávajícími a snížení nákladů za činnost (Salamon et al., 2000). Tyto služby jsou jinak nazývány službami sociálními nebo humanitárními. Jsou úzce propojeny s obecnějšími veřejnými službami, které slouží v obecném zájmu. Z užšího pohledu se jedná o akutní pomoc lidem v nouzi a lidem společensky znevýhodněným (Matoušek et al., 2011). Z toho vyplývá, že na sociální služby lze nahlížet ze dvou úhlů. Například zdravotnictví či školství patří k obecnému hledisku a služby zdravotně postiženým či chudým se řadí k hledisku konkrétnímu. Pospíšil et al. (2009) tvrdí, že poskytované služby často vyvolávají pozitivní externality, které někdy mají větší užitek pro společnost než služba samotná.

Advokační funkce znamená prosazování zájmu v rámci veřejného prospěchu. Neziskové organizace se snaží skrze dialog, PR a jinou komunikaci s veřejností a státem ovlivňovat politické rozhodování a zvyšovat angažovanost občanů v neziskovém/dobrovolnickém sektoru (Pospíšil et al., 2009). Také světová literatura chápe tuto funkci jako nástroj k dosahování politické a sociální změny skrze upozorňování na důležité problémy ve společnosti a zpochybňování zavedených nepříliš efektivních řešení (Kendall a Knapp, 2006; Salamon et al., 2000).

Funkce budování komunity je zaměřena na vytváření a vylepšování vztahu mezi jednotlivci a organizacemi. Může jít o vylepšování vztahů mezi stejně smýšlejícími skupinami nebo s odlišně hodnotově orientovanými subjekty společnosti tzv. sociální inkluze (Pospíšil et al., 2009). Putnam et al. (1993) přichází s výrazem sociální kapitál, který se zakládá na kooperaci, důvěře a sociálních normách. Především klade důraz na důvěru a vzájemnost, které vedou k omezení oportunistu, lepší kooperaci a vyšší občanské angažovanosti. Vzájemnost dále dělí na vyrovnanou a obecnou. Vyrovnanou reciprocitou je myšlena akce, která vyvolá zpětnou reakci. Naopak obecná vzájemnost je myšlena jako kontinuální vztah, který přináší v určitém okamžiku jedné straně benefity a druhá strana v budoucnu očekává výhody plynoucí z tohoto vztahu (Putnam et al., 1993). Typickým příkladem vyrovnané vzájemnosti je výměna dárků. Zatímco obecnou reciprocitu je přátelství. Podobně chápe tuto funkci i Salamon et al. (2000), kde je základní myšlenkou pomocí sociálních kontaktů vytvářet důvěru a vzájemnost, které vedou ke vzniku komunitního myšlení na základě, kterého dochází k vytvoření sociálního smýšlení jako povinnosti vůči společnosti. Pospíšil et al. (2009) a Salamon et al. (2000) nevyklučují využívání budování komunity k advokační funkci a vyšší angažovanosti občanů v politických otázkách. Z výše uvedených příkladů vyplývá, že budování komunity je výrazným prvkem neziskového sektoru, který může vést k naplňování dalších funkcí.

Inovace je dynamický proces zahrnující změny oproti předešlým praktikám. Inovační funkce slouží k rozšíření nebo vylepšení finálního výstupu, kde inovace nabývá dvou forem. Prvním výsledkem je nový tvar služeb a technologií, které jsou více efektivní a mají vyšší hodnotu pro konečné spotřebitele. V druhém případě dochází ke zvyšování znalostí a schopností lidských zdrojů (Kendall a Knapp, 2006). Z Kramero (1981) hlediska inovační role spočívá v menších nepříliš riskantních vylepšení aktuálních činností, kdy těchto poznatků využijí vlády k zefektivnění a rozšíření služeb. Tyto inovace nemohou být vládou přijaty z hlediska rozdílu kapacit, finančních prostředků a priorit mezi státem a soukromým neziskovým sektorem (Kramer, 1981). Drucker (1994) dále tvrdí, že by k inovaci mělo docházet i v úspěšných aktivitách neziskových organizací, které mají neustále hledat příležitosti ke zlepšení.

Dobrovolnictví neboli funkce strážce hodnoty (z angl. Value guardian role) je do velké míry ovlivňováno občanskou kulturou, jejími normami a postoji. Vysoká míra morálního uvědomění vede ke zvýšení zájmu o různé formy dobrovolnické činnosti (Kramer, 1981). Dle Matouška et al. (2011) je z hlediska využití nejdůležitější dobrovolnictví v sociální a zdravotní oblasti, avšak je zde nutné klást velký důraz na vyškolení a organizaci dobrovolníků.

1.3.1 Sociální služby

Jedním z typických rysů neziskového sektoru jsou sociální služby, *které jsou poskytovány lidem společensky znevýhodněným, a to s cílem zlepšit kvalitu jejich života* (Matoušek et al., 2011 str. 9). V České republice jsou sociální služby poskytovány na základě dobrovolně uzavřené smlouvy, ve které jsou sjednány podmínky vztahu řídicím se občanským zákoníkem (Čamský et al., 2011). Následující tabulka 2 znázorňuje druhy a formy sociálních služeb v ČR.

Tabulka 2 – Druhy a formy sociálních služeb dle zákona o sociálních službách

Druh	Forma
Sociální poradenství	Pobytové
Sociální péče	Ambulantní
Sociální prevence	Terénní

Zdroj: Zákon o sociálních službách (2016), vlastní zpracování

Sociální poradenství se dělí na základní a odborné. Základní poradenství poskytuje nezbytné informace, které přispívají k řešení negativní sociální situace a jsou ho povinni nabízet všichni poskytovatelé sociálních služeb. Odborné poradenství je zaměřeno na jednotlivé sociální skupiny (např. senioři). Zahrnuje zajištění kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutickou činnost a pomoc při uplatňování práv a zájmů. Druhým typem sociálních služeb je **sociální péče**, která slouží k zajištění fyzické a psychické soběstačnosti za účelem zkvalitnění života v přirozeném prostředí a zapojení se do společenského života. Posledním druhem sociálních služeb je **sociální prevence** sloužící k zabránění sociálního vyloučení osob a překonávání nepříznivé sociální situace. Rovněž se snaží o předcházení vzniku nepříznivých sociálních jevů (Zákon o sociálních službách, 2006).

Pobytovými službami se rozumí služby spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb. Ambulantními službami se rozumí služby, za kterými osoba dochází nebo je dopravována do zařízení sociálních služeb a součástí služby není ubytování. Terénními službami se rozumí služby, které jsou osobě poskytovány v jejím přirozeném sociálním prostředí (Zákon o sociálních službách, 2006, Hlava I, díl 1 § 33). Zřizovatelem sociálních služeb mohou být mimo státu také nestátní neziskové organizace ve formě občanských sdružení, obecně prospěšných společností a církevních právnických osob. Nadace se mohou podílet na sociálních službách pouze ve finanční podpoře (Matoušek et al., 2011).

2 Řád maltézských rytířů

Se vznikem křesťanství v 1. století n.l. docházelo k pronásledování vyznavačů tohoto nového náboženství² (Suchánek a Drška, 2013). Za necelá 4 století se křesťanství roku 381 stalo jediným povolením státním náboženstvím Říše římské za vlády císaře Theodosia (Rémond, 2003). Tomuto činu předcházelo vydání ediktu milánského (313) císařem Konstantinem I., dokumentu, který zlegalizoval křesťanskou víru a umožnil navrácení majetku církvi a křesťanům (Suchánek a Drška, 2013). Do konce 10. století je většina Evropy křesťanská, když se nechají pokřtít panovníci v severských zemích, Polsku, Uhrách i na českém území. Od té doby udávají křesťanské církve směr duchovního, etického, kulturního a z části politického vývoje celé Evropy (Rémond, 2003). Rozchod západního a východního křesťanství roku 1054, známý jako velké schizma, dal počátky vzniku římskokatolické³ církvi (Suchánek a Drška, 2013). Maltézský řád vyznává právě římskokatolickou víru, tudíž jeho poslání a činnosti vycházejí z jejích myšlenek (Waldstein-Wartenberg, 2008). Řád maltézských rytířů, dříve známý jako johanité, je nestarší rytířský řád, jehož existence nebyla nikdy přerušena. Od svého vzniku před téměř tisíci lety se ze špitálního řeholního bratrstva stala významná vojenská síla v Evropě. V současnosti se ŘMR zabývá především charitativní a zdravotní činností po celém světě. Johanité se řídí mottem „Defensio fidei et obsequium pauperum“ neboli „Obrana víry a služba chudým“ (Buben, 2002). Toto heslo nepochybně poukazuje na poslání péče o potřebné vycházející z křesťanských principů.

2.1 Rytířské řády

Církevní řády mají svůj původ v jedincích, kteří od 1. století našeho letopočtu odcházeli do samoty, kde prožívali život v modlitbách a odříkávání se světských požitků, tzv. asketové (Buben, 2002). Opakem asketů se stávají spojené komunity mnichů (monachos-osamělý) v čele s opatem a jeho zástupcem převorem. Dle historiků je prvním zakladatelem těchto starověkých klášterů bývalý římský voják Pachomius (cca 287-346). Spojil tamní poustevníky a založil klášter obehnaný zdí na pravém břehu Nilu za účelem sdílení duchovních a světských činností (Suchánek a Drška,

.....

² Náboženství je ztotožnění s vírou dané církve, do jaké míry přijímá její hodnoty, obřady a jiné zvyklosti. Zatímco víra je výraz nadřazený a je průvodním jevem náboženství.

³ Římskokatolická církev vznikla postupným sjednocením křesťanských komunit na základě myšlenky obecné církve, vycházející z doktríny v podobě Bible a předešlých tradic. Vyznává sedm svátostí; křest, eucharistii, pomazání nemocných, pokání, kněžství a manželství. Působí zde tzv. kult svatých, kteří jsou bráni jako vzory křesťanského života. Struktura církve se skládá z třístupňové hierarchie; biskup, kněz a jáhen. V čele stojí papež se sídlem v Římě, je brán jako nástupce zakladatele katolické církve sv. Petra. Je volen doživotně sborem kardinálů, nejvyšších z biskupů.

2013). Prvním mužským klášterem na českém území byl břevnovský klášter založený benediktinskými mnichy roku 933. V průběhu staletí se řeholní řády začaly zabývat mimo řemeslné práce také charitou, špitálnictvím nebo vzděláváním (Jirásko, 1991). Příkladem řeholního školství je biskupské gymnázium v Brně. To bylo roku 1950 uzavřeno po přepadení a deportaci tamních jezuitských vyučujících ze strany státní bezpečnosti a lidových milicí (Horák, 2011).

Vznik johanitů i některých dalších řeholních řádů je spojen s laicizací církve v 11. století a sním spojeného hnutí paupertas⁴. Tato reforma prosazovala ideál chudoby a většího prohlubování křesťanství v laické společnosti. Ve stejném období vzniká výraz miles Christi (rytíř Kristův), který má chránit církev a křesťanství samotné. Z těchto ideálů vznikala bratrstva na základě spolupráce klášterů, francouzských drobných rytířů a italské městské šlechty, která se zabývala péčí o nemocné, ozbrojeným doprovodem nebo stavbou mostů. Sloučení některých těchto společenství vedlo ke vzniku prvních rytířských řádů (Waldstein-Wartenberg, 2008). Od ostatních řeholních řádů se rytířské odlišují bojovou složkou propojenou s jinak podobným životem ostatních řeholních institucí v podobě dodržování řehole⁵ či charitativní činností (Suchánek a Drška, 2013).

Johanité se zprvu zabývali špitálnictvím a charitou, později zahrnuli do svých činností i bojovou složku. Na rozdíl od templářského řádu, který vznikl za účelem ochrany poutníků a křesťanského světa ve 12. století. S přibývajícím prestižem a bohatstvím se templáři začali zabývat bankovníctvím s centry v Londýně a Paříži. Templářský řád byl zrušen papežem roku 1312 za rozporuplných okolností. Třetím největším rytířským řádem byl Řád německých rytířů, který se vyvinul z německých mluvících johanitů ve Svaté zemi v průběhu III. křížové výpravy (Buben, 2002). Od 13. století začínají vznikat pobočky řádu, tzv. komendy, po celé Evropě včetně českých zemí (Jirásko, 1991). Významný okamžik řád zaznamenal úspěšnou křížovou výpravou proti Prusům ve 13. století za účasti českého krále Přemysla Otakara II. Na dobytém území bylo založeno město Královec (Kaliningrad) a vlastní řádový stát se sídlem na hradě Marienburg (Buben, 2002). Existovaly i další menší bojové řády, které zanikly nebo se vytratila jejich vojenská složka (Suchánek a Drška, 2013). Řád křížovníků s červenou hvězdou je jediným rytířským řádem vzniklým na českém území, a to roku 1233 v Praze při kostelu sv. Petra za podpory Anežky Přemyslovny

.....

⁴ Hnutí paupertas vychází mimo jiné i z myšlenek opata Odila z Cluny (944-1048) ochrany chudých (bezbranných) jako povinnost mocných odvolávající se na sekci v Bibli. V té době začal rozvoj cechů jako spolupráce rytířů s měšťany proti omezování svobody obchodu a nezávislosti vládnoucími vrstvami v podobě šlechty a duchovenstva

⁵ Pravidla pro život mnichů vycházejících z ideálů mnišství, chudoby, celibátu, poslušnosti vůči starším a opatovi. Těmito pravidly jsou řehole podle sv. Augustina, sv. Františka z Assisi, sv. Basilia, sv. Benedikta a sv. Ignáce.

(Skřivánek, 1998). Křížovníci již nejsou rytířským řádem, avšak dodnes jeho činnost přetrvává v podobě správy kostela sv. Petra na Poříčí a finanční i materiální podpoře nemocnice Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v Praze (Buben, 2002).

2.2 Vznik řádu

Nezpochybnitelný vliv na vývoj johanitů měly křížové výpravy, jejichž podstata spočívala v myšlence obrany křesťanského světa a osvobození Svaté země od nadvlády muslimů. Roku 1095 byla svolána papežem Urbanem II. první křížová výprava, která byla v létě 1099 úspěšně zakončena dobytím Jeruzaléma (Pořízka, 1997). V Jeruzalémě byl nalezen stále funkční špitál vedený dobrovolníky z jihoitalského města Amalfi. Původ tohoto špitálu sahal do 6. století n.l., kdy sloužil jako zastávka křesťanských poutníků do místa působiště Ježíše Krista (Buben, 2002). Někteří křížáci se připojili k tomuto bratrstvu a krátce na to se vedení ujal francouzský šlechtic Gérard Tunc, který dal bratrstvu větší řád a organizaci. Rovněž došlo k rozšíření špitálu, který dokázal pojmout až 2000 pacientů. Na základech přilehlého kostela byl zbudován nový zasvěcen sv. Janu Křtiteli, od toho vznikl název Špitální bratrstvo svatého Jana Křtitele, zkráceně špitálníci, dodržující řeholi sv. Augustina (Pořízka, 1997). Roku 1113 byla bratrstvu přidělena možnost volit mistra (fratres professi) nezávisle na církevní i státní moci. Poté byli špitálníci osvobozeni od desátku a bylo jim umožněno svobodné přijímání kleriků (Waldstein-Wartenberg, 2008). Tím se johanité stali prakticky nezávislí na jakékoliv autoritě.

2.3 Historie řádu

Přerod v rytířský řád nastal za vedení druhého mistra Raymonda de Puy, který znovu reorganizoval bratrstvo. Kolem roku 1124 se johanité poprvé účastnili bitvy pod vlastní zástavou (Pořízka, 1997). Waldstein-Wartenberg (2008) uvádí, že v této době využívali hostujících rytířů a vlastní ozbrojené síly měli až později. Mimo ozbrojené střety poskytovali johanité také doprovod a ochranu poutníků v Jeruzalémském království (Buben, 2002). Řádu rychle vzrůstala popularita, to vedlo k častější finanční a majetkové podpoře. Důsledkem bylo zakládání komend po Evropě (Pořízka, 1997). První evropská sídla se nacházela v Itálii a jižní Francii. Následně se špitálníci usadili i ve Španělsku a Portugalsku, kde měli na starost mimo ochrany hranic i kolonizační činnost na nově dobytých územích. Později se rozšířili do zbytku Evropy (Waldstein-Wartenberg, 2008). Roku 1187 v bitvě u Hatínu proti osmanskému vládci Saladinovi ztratila křížácká vojska, včetně johanitů, většinu své armády. Prohraná bitva vyústila v dobytí Jeruzaléma téhož roku. Řádové sídlo se po krátké době přemístilo do nedaletkého města Akkon (Burgtorf, 2008). Dle různých autorů bylo po ztrátě Jeruzaléma umožněno vykoupení křesťanského obyvatelstva, avšak z důvodu množství obyvatel

se podařilo vykoupit přibližně třetinu (Folda, 2005). Pořízka (1997) uvádí číslo 20 000 vykopených nemajetných obyvatel, zbytek byl prodán do otroctví. Většinu jeruzalémského království zabírá Saladin, vyjímaje jediného většího města Tyre (dnešní Libanon) a několika hradů, z nichž Crac de Chevaliers či Markat patřily johanitům. V reakci na Saladinovo tažení je papežem Řehořem VIII. vyhlášena 3. křížová výprava (Folda, 2005). Dle některých autorů (Buben, 2002; Pořízka, 1997) se stal na krátkou dobu hrad Markat sídelním místem celého řádu, také z důvodu že dokázal pojmout až 1000 lidí a skladovat zásoby na 5 let. Naopak Burgtorf (2008) toto tvrzení zpochybňuje a přiklání se k názoru přesídlení johanitů do Tyru. Navzdory odlišným tvrzením špitálníci přemístíují svoji hlavní komendu do znovudobytého přístavního města Akkon (Accre) roku 1191 v rámci 3. křížové výpravy. Vedou zde špitál při řádovém kostelu sv. Jana, vinice, mlýn a jiné nemovitosti (Burgtorf, 2008). V Akkonu je rozšířena pravomoc mistra, který je nyní znám jako velmistr (Pořízka, 1997). Po ztrátě Akkonu roku 1291 se velmistr Fra. Jean de Villiers se zbytkem rytířů přesunul na nedaleký ostrov Kypr. Tam již existovala komenda, která se nyní stala novým řádovým centrem (Buben, 2002). Hlavním sídlem byl hrad Kolossi poblíž hlavního města Limassol (Pořízka, 1997). Sídlo na Kypru bylo důležité i díky značnému příjmu z vývozu cukrové třtiny a obilí (Waldstein-Wartenberg, 2008).

2.3.1 Řád na Rhodu a Maltě

Pokračování boje proti islámu vedlo roku 1310 k dobytí strategicky významného souostroví Rhodos ovládané Byzantskou říší, která již nemohla ostrov bránit před možným tureckým útokem. Přesídlením na Rhodos se stal z johanitů suverénní řádový stát založený na neutralitě v křesťanském světě (Pořízka, 1997). Sídlem johanitů se stala celá čtvrť Collachium, kde se nacházel hrad velmistra, konventní kostel, špitál, zbrojnice či ubikace řádových členů, kteří spolu žili odděleně podle národností. Kostru obrany ostrova tvořilo 500 rytířů a flotila čítající 13 větších lodí (Waldstein-Wartenberg, 2008). K udržování ochrany Rhodu a rozšiřování řádu sloužily finance z řádových sídel po celé Evropě a jednotlivých darů (Pořízka, 1997). Rhodos se stal obchodním překladištěm mezi Východem a Západem a zastávkou poutníků cestujících do Jeruzaléma. Mezi návštěvníky byli i zástupci vysoké šlechty a panovnických rodů, čehož johanité využívali k rozšiřování kontaktů v Evropě. Ku příkladu zde hostili kurfiřta Bedřicha Saského (1493). Řád se vojensky podílel roku 1344 na dobytí turecké Smyrny či roku 1396 na prohrané bitvě u Nikopole (Waldstein-Wartenberg, 2008). Rhodos byl dobyt roku 1522 tureckým sultánem Sulejmanem II. (Pořízka, 1997). Po šesti měsících obléhání několika násobně početnější armádou museli johanité z nedostatku zásob kapitulovat. Přeživším bylo umožněno odejít i s řádovým pokladem (Buben, 2002). Ve stejném roce kapitulovala

pevnost sv. Petra v Bodrunu (dnešní Turecko) dobytá johanity mezi lety 1403-04 (Waldstein-Wartenberg, 2008). Tím došlo ke ztrátě kontroly nad východním středomořím a značnému zásahu do řádových financí.

Řád přemístil roku 1530 své centrum na ostrov Malta. Tomu předcházelo vydání darovací listiny uznávající suverénní vlastnictví Malty a dalších území. Tehdejší velmistr ji obdržel od císaře Karla V. Listina zavazovala rhodské rytíře k neutralitě vůči křesťanským státům (Buben, 2002). Jiný autor Jirásko (1991) tvrdí, že k příchodu na Maltu došlo až roku 1534, avšak faktem zůstává, že byla darována v léno císařem Karlem V. Od této doby mohou být johanité nazýváni Řádem maltézských rytířů. Na ostrově byla zbudována pevnost Saint Elmo chránící zátoku u města Birga. Z druhé strany zálivu témuž účelu sloužilo sídlo velmistra, pevnost Saint Angelo (Pořízka, 1997). Roku 1565 byla Malta napadena vojskem Sultána Sulejmana II. o síle 40 000 mužů. Obraně velel velmistr Fra. Jean Parisot de la Vallette (Buben, 2002). Zde Pořízka (1997) odhaduje počty obránců na necelých 9 tisíc. Po několikaměsíční obraně města Birga se podařilo Turky odrazit (Pořízka, 1997). Na počest vítězství bylo založeno město La Valleta, kde je v katedrále sv. Jana Křtitele pohřben velitel obránců. Řád na Maltě založil tři nemocnice, z nichž největší dokázala pojmout 500 pacientů. V 18. století zde byla postavena veřejná knihovna a univerzita (Buben, 2002).

2.3.2 Od ztráty Malty po současnost

Po konci třicetileté války (1648) byli johanité nuceni opustit území evangelických zemí v Německu či v severní Evropě (Jirásko, 1991). Rovněž v době osvícenství ŘMR ztrácel na podpoře a musel opustit území Anglie, Francie a dalších zemích. Navzdory oslabování se johanité dále snažili poskytovat pomoc potřebným. Například při zemětřeseních na Sicílii (1693) nebo v italské Mesině (1783) pomohli obětem formou zdravotníků, léků, potravin a jiné materiální pomoci (Buben, 2002). Po francouzské revoluci roku 1792 došlo ke konfiskaci řádového majetku ve Francii (Pořízka, 1997). Naopak v ruském San Petěrburgu vzniklo nové velkopřevorství z iniciativy ruského cara Pavla I., který se stal čestným protektorem řádu (Buben, 2002). Stalo se tak na základě smlouvy z roku 1797 a při té příležitosti byl carovi darován La Valletův zlatý řádový velkokříž (Pořízka, 1997). Tak se dostalo řádu alespoň nějaké podpory ze strany carského Ruska. Roku 1798 byla Malta napadena napoleonským vojskem. Johanité nebyli na boj připraveni a po rychlé kapitulaci byli členové řádu nuceni ostrov opustit (Buben, 2002). Zajímavým faktem zůstává, že obsazení ostrova se obešlo bez boje a velmistra následovalo pouze 16 z 332 rytířů (Waldstein-Wartenberg, 2008). To je dalším důkazem, jak Maltézský řád ztrácel vliv i podporu v Evropě.

Z iniciativy polských a ruských členů se stává neoficiálním velmistrem car Pavel. Některá velkopřevorství toto zvolení neuznala, včetně toho českého, a sice z důvodu manželství cara a jeho nekatolického vyznání (Pořízka, 1997). Po smrti cara se sídlo řádu přesunulo do Messiny, Catanie a poté roku 1834 do Říma, kde sídlí dodnes (Buben, 2002). Úpadku MŘ odolalo pouze české velkopřevorství a sídla v Itálii, kde došlo k částečné obnově řádu (Waldstein-Wartenberg, 2008). Ve světových válkách ŘMR poskytoval pomoc v podobě zásob, léků a lékařského personálu (Pořízka, 1990). Po druhé světové válce došlo k obnovení řádu, který je mimo Evropu zastoupen v Severní a Jižní Americe, Austrálii či na Filipínách (Waldstein-Wartenberg, 2008). V roce 1999 se Maltézský řád dohodl s republikou Malta na užívání pevnosti Saint Angelo (Buben, 2002). Stejně pevnosti, která se zapsala do dějin obranou Malty před Turky roku 1565.

2.4 Řád na českém území

Řád johanitů byl prvním rytířským řádem na území zemích Koruny české. Jejich první komenda (sídlo) byla založena během druhé poloviny 12. století v Praze u Juditina mostu (dnešní Karlův) královským kancléřem Gervásem. V johanitském areálu se nacházel řádem vybudovaný kostel Panny Marie pod řetězem s opevněným špitálem, farní škola, lázně (ulice Lázeňská) a kostel sv. Prokopa (Skřivánek, 1998). Rovněž se zde nacházelo ubytování pro rytíře, hospodářský dvůr, pivovar či domy pro poddané. Celý areál byl obehnan hradbami s několika věžemi a branami. Tato oblast od Újezda, Kampy až k Juditině mostu spadala do řádové jurisdikce (Buben, 2018). Řád se usadil během 12. století také ve slezských Hrobníkách u Opavy. V Opavě johanité získali pozemky až v polovině 14. století (Pořízka, 1990). Dále se majetek johanitů rozšiřoval o Kosmonosy, Kadaň (1168), vinice u Petřína a mnoho dalších. Po zrušení templářského řádu přešla část členů a majetku k johanitům (Skřivánek, 1998). Část strakonického hradu byla řádu darována roku 1243 rodem Bavorů. Druhá polovina byla vykoupena v roce 1403 Jindřichem z Hradce, generálním převorem řádu (Buben, 2002). Ten je rovněž znám tím, že byl včele johanitů a královského vojska v prohrané bitvě u Sudoměře (1420). Zbylí rytíři se stáhli do Strakonice, kde se jim podařilo husitům ubránit (Skřivánek, 1998). Naopak v husitských válkách byly zničeny komendy v Praze (1420), Horažďovicích nebo Mladé Boleslavi a Kadaň s Manětínem byly králem rozprodány (Waldstein-Wartenberg, 2008). Strakonická komenda se tak stala centrem českého převorství, které v té době zahrnovalo území českých a rakouských zemí (Jirásko, 1991).

Řád byl postupně nucen rozprodávat svůj majetek a zbyly mu pouze oblasti ve Strakonici, Praze, Pičíně a Opavě (Buben, 2002). Roku 1626 byl pro představeného řádu zřízen titul velkopřevor (Jirásko, 1991). Ten měl zastoupení v zemském sněmu,

což vedlo k stálému titulu místodržícího. Významnost velkopřevorů dokládá fakt, že během třicetileté války a vpádu Švédů do Prahy byl velitelem obrany právě český velkopřevor Rudolf Collaredo-Waldsee. Roku 1694 se ze Strakonic vrátilo hlavní sídlo řádu do Prahy (Buben, 2002). V první polovině 18. století byl přestavěn komplex velkopřevorského paláce, jenž stojí ve stejné podobě dodnes. V josefínské době byla zrušena zmíněná řádová jurisdikce v Praze, ale rušení klášterního majetku se johanitů nedotklo. Naopak za dob Napoleona byl řád výrazně hospodářsky poškozen (Buben, 2018).

V meziválečném období se zvyšoval vliv šlechty, která zastávala diplomatické posty a funkce ve státní administrativě. Z nich mnoho bylo členy Maltézského řádu. Taktéž v řádovém kostele v Praze johanité konali oslavy národních svátků Francie, Maďarska či Polska za účasti diplomatů daných zemí (Pořízka, 2002). Ekonomická krize zapříčinila ztrátu většiny majetku řádu a před druhou světovou válkou se od českého velkopřevorství odpojily veškeré statky v Rakousku (Buben, 2002). V průběhu 2. světové války byl český převor Fra. Bobe obviněn ze spolupráce s Gestapem, které v té době ukradlo z Velkopřevorského paláce majetek přesahující 10 milionů korun. Pravda o míře jeho spolupráce se pravděpodobně již nedokáže zjistit, a to i z důvodu odlišných výpovědí očitých svědků. Faktem zůstává, že byl roku 1947 popraven v Praze na Pankráci (Tomášek, 1991). Naopak další člen řádu Fra. Horký byl nacisty vězněn v Dachau spolu s kardinálem Beranem (Pořízka, 2002). To potvrzuje Bubnov (2018) tvrzení, že případná vina padá pouze na Bobeho, který jednal na základě svého svědomí. S příchodem komunismu do Čech byl v roce 1950 veškerý majetek řádu zabaven. Působení českého velkopřevorství za dob komunismu mělo azyl v Rakousku a Itálii, kde bylo zastoupeno velkopřevorem Karlem hrabětem Paarrem a kancléřem Norbertem hrabětem Kinským (Pořízka, 2002). Oficiální návrat do Prahy nastal 20. dubna 1990 s návštěvou papeže Jana Pavla II. (Buben, 2002).

2.5 Činnosti řádu v Čechách

Řádem vlastněné statky sloužily k hospodářské činnosti na financování charitativních a válečných aktivit. Johanité zastávali v mnohých oblastech i duchovní roli, kupříkladu vykonávali mše v Kadani, Praze, Strakonících a dalších. Taktéž byli pověřováni osidlovací činnostmi, které předcházelo kácení lesů (Waldstein-Wartenberg, 2008). Řád měl také mnoho statků ve Slezsku a několik samostatných komend v Losově, Bělé, Břehu a později v Hrobníkách u Opavy se správou 12 vesnic. V darovaných oblastech byly zřizovány školy a špitály, jako ve Zlatých horách a Lemberku (Skřivánek, 1998). Spolu se založením sídla v Opavě spravovali mimo kostela i přilehlý špitál sv. Mikuláše. Obě budovy byly zničeny roku 1431 při požáru města. V polovině 15. století však johanité postavili v centru Opavy nový kostel sv. Jana Křtitele se špitálem

(Pořízka, 1990). Do konce 14. století vedli johanité školy v 9 z 12 komend ve Slezsku. Johanitská škola až pro 27 žáků se nacházela v Praze, pro 20 žáků ve Strakoncích a další v Manětíně. Zprvu ve školách vyučovali členové řádu, později to byli místní měšťané s převážně akademickým vzděláním. Pražská řádová škola vydržela až do dob Marie Terezie (Waldstein-Wartenberg, 2008). Působení v českém školství Buben (2018) dokládá na příkladu velkopřevora Althanna, který z vlastních zdrojů založil novou školu ve Strakoncích a financoval tamní učitele. Rovněž založil nadaci pro chudé se základním jměním 8000 zlatých (Buben, 2018). Neutralita johanitů se dá potvrdit i tím, že se v pražské komendě setkali rozhádaný Václav IV. s arcibiskupem Janem z Jenštejna, což později vyústilo v tragickou smrt arcibiskupova generálního vikáře Jana Nepomuckého (Buben, 2002). Se spravovaným majetkem nebylo vždy nakládáno nejlepším způsobem. Zprávy o vizitacích opavské komendy z let 1588 a 1609 hovoří o zanedbávání správy majetku, chátrání kostela, ve kterém se nevykonávaly mše, a hospodářské stagnaci. Naopak za komendora Františka Kolowrat-Krakovského se opavské komendě dostalo opravy řádového kostela. Taktéž byla vydána listina prikazující nepřetržitou péči o nejméně 8 chudých s dostatečnou rentou (Pořízka, 1990).

Počátkem 20. století se české velkopřevorství také zasloužilo o založení hospice v Tanturu poblíž Betléma. V první světové válce bylo řádem ve Strakoncích zřízeno 8 sanitních vlaků, které převezly bezmála 460000 raněných a ujetá vzdálenost činila dohromady přes 1 milion km (Buben, 2002). K roku 1918 české velkopřevorství vlastnilo majetek, se kterým zaujímalo 4. pořadí v množství církevního majetku (viz příloha) (Pořízka, 1990). Řádový majetek byl po pozemkové reformě značně zmenšen, čímž se snížil i příjem řádu. Johanité se nadále snažili plnit své poslání v pomoci potřebným, proto také 11. března 1938 darovali v pořadí druhý sanitní automobil Škoda 918 pražské záchranné službě (Pořízka, 2002). Za dob komunismu přetrvávala činnost Českého velkopřevorství v zahraničí. V dnešní době se řád v ČR zabývá humanitárními činnostmi a sociálními službami prostřednictvím Českého velkopřevorství (ČVP, 2018a).

2.6 Struktura a postavení MR v současnosti

Řád maltézských rytířů je nejmenší nezávislý stát na světě (2000 m²) skládající se ze sídla vlády na Via Condotti 68 v Římě a rezidence velmistra na Aventinu (Buben, 2002). Vedle nezávislého subjektu vystupuje řád rovněž jako řeholní společenství, kde velmistrovi náleží hodnost kardinála. Oficiálním jazykem je italština, má vlastní vlajku, pečeť a razí měnu. Řídí se vlastními zákony a kanonickým právem. (ORDER OF MALTA, 1997). Členství v Maltézském řádu je rozděleno na 3 typy. Prvním typem jsou profesní rytíři a profesní konventní kaplani, kteří skládají náboženské sliby.

Další skupinou jsou členové skládající sliby poslušnosti. Poslední skupinou jsou členové, kteří neskládají žádné sliby, ale snaží se žít podle hodnot a norem církve a řádu (Buben, 2002). V čele řádu je velmistr, je volen doživotně radou profesních rytířů splňujících speciální podmínky. Svrchovaná rada asistuje velmistrovi ve vládě. Je složena ze členů nejvyšší rady a 6 kancléřů z různých geografických oblastí. Nejvyšší radu zastupuje vrchní velitel, vrchní kancléř, vrchní špitálník a správce pokladnice (ORDER OF MALTA, 1997). Řádová organizace se skládá ze 6 velkopřevorství (Řím, Neapol, Lombardie a Benátky, ČR, Rakousko, Anglie), 6 sub-převorství (Kolín, Dublin, Madrid, San Francisco, New York a Melbourne) a 47 národních asociací (ORDER OF MALTA, 2018a). Diplomatické vztahy udržuje se 107 zeměmi různých kultur, mezi nimiž zastává neutrální postoj. Má statut pozorovatele v OSN a delegáty a zástupce v mnoha světových organizacích (ČVP, 2018b). V dnešní době řád čítá na 13 500 členů, 80 000 školených dobrovolníků a 25 000 zaměstnanců. Jeho činnosti se zabývají především lékařskou a sociální pomocí, pomocí při přírodních katastrofách a řešením ozbrojených konfliktů bez rozdílu vyznání. Služby jsou poskytovány jak skrze stálé instituce (např. nemocnice, starobince), tak v podobě sociálně-zdravotnických a humanitárních programů (MR, 2018a).

K roku 2018 existuje 117 členů Českého velkopřevorství, z nichž je 40 zástupců z aristokratických rodin a 3 vysocí církevní hodnostáři. Od roku 2012 České velkopřevorství dočasně vede prokurátor Johanes princ z Lobkowicz, jmenovaný vedením v Římě. Ve správě Českého velkopřevorství je mimo sídla na Malé Straně také část Strakonického hradu s kostelem svatého Prokopa a fary v Radomyšli a Horažďovicích (Buben, 2018). Řád vlastní hospodářské pozemky a o některé je veden soudní spor. V rámci církevních restitucí se podařilo získat například statek v Březiněvsi (Skřivánek, 2018). Historie ŘMR je opravdu dlouhá a řád zažil období slávy i úpadku. V moderní době již není aktuální jeho bývalá tradiční bojová složka a MŘ se snaží přispět společnosti především skrze charitativní a diplomatické činnosti, kterými se zabývá od svého počátku.

3 Metodika

Druhá část této práce spočívá v zaměření se na činnosti Českého velkopřevorství (dále také ČV nebo ČVP) Maltézského řádu v rámci neziskového sektoru. Hlavním cílem praktické části je dokázat, že Řád maltézských rytířů je nedílnou součástí české občanské společnosti a také dokázat, jestli se významně podílí na poskytování sociálních služeb v České republice. Práce se opírá o veřejně dostupné dokumenty organizací vedených ČVP v podobě výročních zpráv a informací z webu jednotlivých organizací. Rovněž bude čerpáno z veřejných dat a informací ministerstev České republiky a jiných veřejných institucí. Zdrojem se též stanou tři rozhovory. Dvě interview byla provedena s členy Maltézského řádu a třetí s ředitelem Maltézské pomoci o.p.s. Veškeré použité zdroje v této části pocházejí z období 2013-2018. Využito je kvalitativních i kvantitativních metod výzkumu.

Nejprve dojde ke grafickému znázornění a rozdělení všech organizací působících pod vedením ČVP. Následovat bude porovnání znaků neziskové organizace vymezené v teoretické části na příkladu Českého velkopřevorství. Těmito znaky jsou dle Anheiera (2014) organizovanost, soukromý charakter, nezávislost, nevýdělečnost, dobrovolný a dobrovolnický charakter. Hlavním zdrojem pro zjištění základních znaků se stanou dva rozhovory z roku 2018 se členy řádu doplněné o nalezená fakta z výše uvedených zdrojů. Bude se jednat o kvalitativní metodu rozhovoru pomocí návodu, který je vhodný z hlediska volnosti a přizpůsobení kladených otázek v rámci tazatelem vymezené oblasti. Rovněž tento způsob interview umožní probrat všechna témata, jenž tazatel považuje za důležitá (Hendl, 2012). Porovnání zjištěných znaků s vlastnostmi neziskových organizací vymezených v teorii poslouží jako jeden z důkazů o tom, je-li České velkopřevorství Řádu maltézských rytířů součástí soukromě neziskového sektoru v ČR.

Poté dojde k analýze základních činností organizací činných v prostředí soukromě neziskového sektoru neboli občanské společnosti, za poslední roky pod vedením Maltézských rytířů v ČR. V tomto úseku se stanou analyzovanými zdroji dokumenty (především výroční zprávy), informace a články zveřejněné na oficiálních webových stránkách sledovaných organizací. Část zdrojů bude získána z veřejných informací a dat institucí České republiky. Časový úsek zdrojů je stanoven na posledních 5 let. Analýza dokumentů je vhodná z hlediska rozmanitosti výběru dokumentů a lze dosáhnout informací, které by se jinými metodami složitě získávaly. Dokumenty nejsou vystaveny subjektivitě výzkumníka, jelikož nemá vliv na jejich zpracování. Problémem může být pouze výběr nevhodného zdroje ve vztahu k diskutovanému tématu

(Hendl, 2012). Zjištěná data budou na příkladech uvedena především v podobě tabulek a jiných grafických zpracování. Zanalyzovaná data poslouží jako podklad o naplnění cíle hovořícího o přínosu těchto organizací pro českou společnost. Z důvodu lepší přehlednosti bude každá organizace rozdělena do jednotlivých kapitol na základě oblasti svého působení. Nejdříve dojde k přiblížení činností samotného ČV, poté budou následovat organizace s užším záběrem. Dalšími analyzovanými subjekty se stanou ty školské. Celou analýzu činností zakončí společnosti zaměřené na poskytování sociálních služeb ve větším rozsahu. V této části je nejvíce zastoupena kvantitativní metoda statistické analýzy, konkrétně popisná statistika, která slouží k popisu proměnných v souboru dat v jednorozměrné analýze (Hendl a Remr, 2017). Tento úsek rovněž zodpoví výzkumnou otázku, jaké služby řád společnosti poskytuje.

Mimo podání důkazů o přínosech pro českou společnost, pomohou zanalyzovaná data k porovnání a rozhodnutí, zdali činnosti těchto organizací odpovídají cíli a některé ze základních funkcí soukromých neziskových organizací uvedených v první části této práce podle Pospíšila et al. (2009) a Kramera (1981). V rámci tohoto úkolu budou sledovány následující funkce,

- servisní funkce jako poskytování služeb,
- advokační funkce jako nástroj k veřejné komunikaci a upozornění na sociální problémy,
- funkce budování komunity jako vytváření a vylepšování vztahů mezi jednotlivci a organizacemi,
- inovační funkce jako vytváření nových tvarů služeb nebo zvyšování schopností lidských zdrojů,
- funkce strážce hodnoty vedoucí k většímu zájmu o dobrovolnické činnosti.

Pokud se podaří identifikovat u sledovaných organizací občanské společnosti některé z výše zmíněných funkcí, bude předložen další důkaz o působení Řádu maltézských rytířů v českém neziskovém sektoru. Argumenty budou opřeny o zhotovené tabulky, grafy, případně obrázky.

Z důvodu, že je řád zřizovatelem i několika školských zařízení, je nutné definovat hlavní působnost zřizovatelů těchto právních subjektů. Dle školské zákona zřizovatel školní právnické osoby,

- vydává zřizovací listinu školské právnické osoby,
- rozhoduje o změnách zřizovací listiny,
- rozhoduje o sloučení, splynutí, rozdělení či zrušení školské právnické osoby,
- jmenuje a odvolává ředitele a stanoví jeho plat (mzdu),
- jmenuje a odvolává třetinu školské rady, pokud je zřízena (Školský zákon, 2004).

V kapitole o sociálních službách budou sledovanými organizacemi Maltézská pomoc o.p.s. a Maltézská pomoc České Budějovice, které by měly být největším poskytovatelem sociálních služeb v rámci Českého velkopřevorství. Základem analýzy se stanou veřejně dostupné výroční zprávy těchto organizací a rozhovor s ředitelem Maltézské pomoci dr. Jiřím Judou z konce roku 2016. Na základě analýzy rozhovoru a ostatních dat dojde k porovnání s vymezenou teorií. Také bude pomocí grafů a tabulek poukázáno na hlavní poskytované sociální služby a jejich interpretace. Po zjištění nejrozšířenějších činností dojde k jejich porovnání s daty Ministerstva práce a sociálních věcí a rozhodnutí jakou roli zastávají v rámci českého trhu. Analyzovanými oblastmi trhu budou pouze ty české kraje, ve kterých se nachází centra Maltézské pomoci, v nichž jsou tyto služby koordinovány. K rozhodnutí o míře podílení se na sociálních službách pomůžou četnostní tabulky a grafy, které budou vyjadřovat, jak absolutní hodnoty, tak procentuální zastoupení analyzovaných služeb v ČR. Zmíněné podklady by měly pomoci odpovědět jakými aktivitami, v jaké formě a množství se řád podílí na sociálních službách. Tyto informace pomohou najít odpověď, zdali se Řád maltézských rytířů výrazně podílí na zajišťování sociálních služeb v České republice.

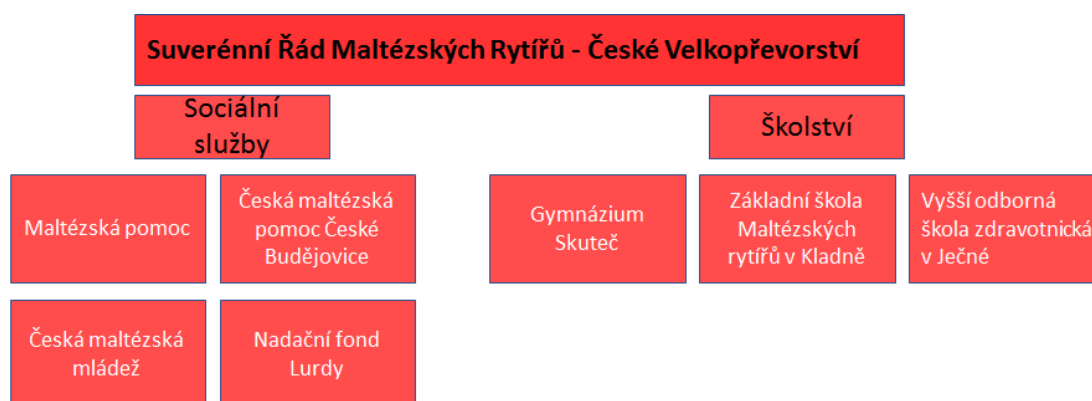
Na základě zjištěných aktivit dojde k porovnání činností v dnešní době s dobou minulou a rozhodnutí, jestli se řád neodklání od svého původního poslání. Dojde také ke zjištění, zdali existují nějaké činnosti, které tato instituce už neposkytuje nebo naopak nedošlo k rozšíření působnosti. Veškeré zjištěné poznatky, zanalyzovaná a porovnaná činnost bude podkladem pro zodpovězení hlavní otázky, je-li Řád maltézských rytířů nedílnou součástí české občanské společnosti.

Praktická část je zaměřena na působení Českého velkopřevorství, které vystupuje jako právnická osoba a je pouze jednou ze složek ŘMR se sídlem v Římě. V práci není kladen důraz na osobní angažovanost členů v rámci samostatného jednání zahrnující například příspěvky jednotlivých členů charitě. Z charakteristiky hlavních cílů práce vyplývá, že zde není zaznamenána veškerá činnost řádu na území ČR. Práce se zabývá předložením důkazů o činnosti v občanské společnosti, tudíž výsledek může sloužit pouze jako podklad pro komplexní působení řádu v ČR. To znamená, že vedlejší hospodářská činnost zde zmíněna není, stejně tak je tomu i u jednotlivých menších projektů neziskového charakteru. V rámci analýzy primárních sociálních služeb nebylo možno přesně dohledat počty klientů jednotlivých organizací u sledovaných sociálních služeb z důvodu absence a nepřesnosti dostupných dat. Proto slouží k určení podílu na trhu počet klientů analyzovaných sociálních služeb. V době zpracování praktické části došlo k nasazení nových oficiálních webových stránek Českého velkopřevorství, tak je využit starý i nový web velkopřevorství.

4 Analýza činností Řádu maltézských rytířů v neziskovém sektoru na území ČR

Řád maltézských rytířů vystupuje na poli českého neziskového sektoru především prostřednictvím Českého velkopřevorství, které dále založilo a řídí několik neziskových organizací zabývajících se primárně sociálními službami a školstvím. Mimo tyto podporované organizace se taktéž samo velkopřevorství podílí na aktivitách naplňujících charakter občanské společnosti. Na následujícím obrázku 1 je znázorněn přehled organizací, které zajišťuje České velkopřevorství Řádu maltézských rytířů v ČR.

Obrázek 1 – Neziskové organizace vedené řádem

Zdroj: ČVP (2018a), vlastní zpracování

Z obrázku 1 lze vyčíst, že České velkopřevorství zaštiťuje organizace ve dvou hlavních oblastech, sociální služby a školství. Na základě definovaného členění neziskových organizací se dá potvrdit, že obě oblasti patří do neziskového sektoru. Taktéž po porovnání oblastí aktivit s mezinárodním členěním neziskových organizací dle Salamona a Anheiera (1996) se dojde k závěru, že činnosti sociálních služeb a školství jsou aktivitami organizací občanské společnosti. Toto je první z důkazů o působení MR v české občanské společnosti.

4.1 České velkopřevorství

České velkopřevorství Řádu maltézských rytířů je dle právních norem České republiky církevní organizací zřízenou římskokatolickou církví, avšak statutární orgán jedná ve všech věcech samostatně a nezávisle. (MKČR, 2012). Hlavní aktivitou církevních organizací je činnost náboženských organizací, které dle klasifikace Českého statistického úřadu slouží ke sdružování osob, kde je účelem prosazování společných zájmů. Tyto aktivity zahrnují mimo jiné i služby pro věřící v kostelech, a to v podobě

bohoslužeb, oslav svátků a jiných činností spojených s vyznáváním víry (ČSÚ, 2017b). Po porovnání s teoretickou částí je zřejmé, že církevní organizace patří do neziskového sektoru ČR, avšak je možné, že by mohlo dojít k takzvanému filantropickému partikularismu, kdy je upřednostňována určitá subkultura. V tomto případě by se jednalo o občany vyznávající katolickou víru z důvodu charakteru hlavní činnosti Českého velkopřevorství. Tomuto selhání zabraňuje právě zakládání dalších organizací zaměřujících se na sociální služby a školství (viz obrázek 1). České velkopřevorství naplňuje svoji hlavní činnost v podobě konaných bohoslužeb a oslav církevních svátků v řádem spravovaném kostele Panny Marie pod řetězem. Na základě analýzy řádem vydávaného občasníku jsou bohoslužby pravidelně konány 2x týdně, první pátek v měsíci a u významných církevních svátků (Velikonoce, Vánoce apod.) (MR, 2018b). Ve stejném kostele se také pravidelně konají koncerty duchovní hudby ve spolupráci s městskou částí Praha 1 či adventní a jiné oslavy. Výtěžek z dobrovolného vstupného je použit na charitativní činnost řádu (MR, 2018c). Velkopřevorství se také podílí na zajišťování poutních služeb v ČR (Lobkowicz, 2018). Ke spolupráci se státními institucemi dochází i v rámci jednotlivých projektů. Naposledy byla uskutečněna spolupráce s Národním památkovým ústavem při poskytování informací od členů a z řádové veřejné knihovny na výstavu *Diplomacie a Suverénní řád maltézských rytířů* konanou v říjnu 2018 v Českých Budějovicích. Rovněž bylo ve velkopřevorském paláci konáno odborné kolokvium na toto téma (viz příloha) (Skřivánek, 2018). Tato tvrzení podporují teorii neziskových organizací o účinnosti spolupráce mezi neziskovým sektorem a státem.

V rámci snahy o podání důkazů, že České velkopřevorství naplňuje znaky neziskové organizace, byly provedeny dva rozhovory s členy řádu zaměřené na oblasti vlastností neziskových organizací vymezené v teoretické části. Okruhy otázek se zabývaly organizovaností, vlastnostmi soukromého charakteru, nezávislostí, nevýdělečností a dobrovolnictvím organizací.

- Organizovanost je zajištěna pomocí všeobecně uznávaných pravidel a hodnot vycházejících z Ústavy a Kodexu Suverénního řádu maltézských rytířů, také se dodržují vnitřní stanovy Českého velkopřevorství. Členové jsou rovněž povinni vést poctivý křesťanský život. Každý rok se koná generální shromáždění, kde jsou všichni členové Českého velkopřevorství zpraveni o činnosti a hospodaření s řádovým majetkem (Skřivánek, 2018). Další hromadné setkání členů se koná 23. června při svátku patrona řádu sv. Jana Jeruzalémského. Členové jsou uspořádáni do 3 hlavních skupin (viz tabulka 15 – příloha) (Lobkowicz, 2018). Důkazem stálosti Českého velkopřevorství je, že v dnešní podobě působí v České republice již od 90. let 20. století.

- Vlastnost soukromého charakteru je také naplněna tím, že se jedná o neziskovou organizaci založenou soukromou právnickou osobou, v tomto případě katolickou církví. Rovněž se řád distancuje od politiky, ačkoliv někteří členové jsou českými politiky. Kupříkladu bývalý kandidát na prezidenta a poslanec Parlamentu ČR kníže Karel Swarzenberg nebo senátor Tomáš Czernin. Ti však vystupují pod vlastní osobou a nezastupují řád (Lobkowicz, 2018).
- České velkopřevorství je nezávislé, jelikož nezávisle na státu vystupuje na veřejnosti, přijímá členy a řádová rada volí vlastní vedení v čele s velkopřevorem, hlavním špitálníkem, kancléřem a dalšími úřady (Skřivánek, 2018). V dnešní době zastupuje hlavní správní orgán prokurátor řádu skrze tzv. nucenou správu, jelikož velkopřevor ani jeho zástupce v současnosti nejsou zvoleni (Lobkowicz, 2018).
- Zmíněná hlavní činnost vypovídá, že velkopřevorství není zřízeno za účelem nabývání zisku, ačkoliv se zabývá také hospodářskou činností, ze které financuje své aktivity a nákladnou údržbu kulturního majetku nebo finančně podporuje založené organizace (Skřivánek, 2018). V interview s prokurátorem řádu byla jako příklad uvedena v roce 2018 finanční podpora Maltézske pomoci v podobě 3 milionu korun na nákup nových automobilů a 5 milionů na rezervy. Rovněž jsou poskytovány prostředky školským organizacím v průměru 100 000 Kč ročně, avšak řád usiluje o to, aby školy vyšly z finančními dotacemi Ministerstva školství. Další podpora vychází z řádových sbírek, kdy každý člen daruje tolik, kolik uzná za vhodné a výsledná částka je použita na různé dobročinné účely. V roce 2018 takto dochází k přispívání na uprchlíky (Lobkowicz, 2018).
- Dobrovolnictví je řádem využíváno, ale i sami členové jsou povinni angažovat se v charitativní a dobrovolnické činnosti. Míra angažování v charitativní a dobrovolnické činnosti je jedním ze základních parametrů při přijímání členů. Členové často spolupracují s Maltézskou pomocí nebo organizují každoroční pouť do Lurd (Skřivánek, 2018). Tradicí se již stalo každoroční setkání a povečeření s lidmi bez domova ve Velkopřevorském paláci v období významných církevních svátků. Rovněž je členy každý týden vydávána polévka lidem bez domova ve Velkopřevorském paláci při nepříznivých situacích (zima, potopy apod.). Všechny tyto dobročinné aktivity zajišťuje práce špitálníka řádu. Řádovým členům i vedení není vyplácena žádná peněžitá částka ani materiální podpora. Naopak jsou placeny povinné příspěvky na chod velkopřevorství, v roce 2018 to činilo 5700 Kč. Členství je založeno na dobrovolné vůli (Lobkowicz, 2018).

Mimo zmíněné účelové jednorázové finanční příspěvky jsou Českým velkopřevorstvím poskytovány Maltézske pomoci o.p.s. také dary. Na tabulce 3 je znázorněno množství těchto darů za posledních pět let v poměru k celkovému množství obdržených darů.

Tabulka 3 – Dary Maltézské pomoci o.p.s. za období 2013-2017 (zaokrouhleno na tisíce)

	2013	2014	2015	2016	2017
Dary od ČV	423 000	300 000	630 000	456 000	315 000
Celkem darů	3 217 000	2 323 000	2 679 000	2 407 000	2 709 000
Dary ČV v %	13,15	12,91	23,52	18,94	11,63

Zdroj: MP (2018b), vlastní zpracování

Z tabulky 3 vyplývá, že ČV každý rok daruje Maltézské pomoci pravidelně finanční částku v hodnotách několika stovek tisíců. V rámci dárců se jedná o jednoho z největších a nejdůležitějších podporovatelů. Ve sledovaném období přesahovala částka pokaždé minimálně 11 procent ze všech darů a v roce 2015 to byla téměř čtvrtina.

Pokud se porovná charakter výše zmíněných vlastností s charakteristikou neziskových organizací vymezenou v teorii, ČVP odpovídá parametrům organizací občanské společnosti. Z hlediska členění dle české legislativy je toto uskupení neziskovou institucí, konkrétně církevní organizací (řeholní řád). Z jiného pohledu se jedná o organizaci členskou, jak vyplývá z rozhovoru, členové jsou přijímáni. Z hlediska funkcí neziskových organizací je zde dokázána servisní funkce v podobě pravidelných bohoslužeb a oslav svátků. Dobrovolnictví je naplňováno členy řádu skrze spolupráci s Maltézskou pomocí i vlastní činností bez nároku na jakékoliv finanční ohodnocení. Funkce budování komunity zde bude zastoupena skrze obecnou vzájemnost, která vede ke přátelství mezi členy, kteří mají podobné hodnoty a zájmy.

4.1.1 Nadační fond Lurdy

Celým názvem Nadační fond Suverénního řádu Maltézských rytířů – Českého velkopřevorství "LOURDES" je nadační fond zřízený Českým velkopřevorstvím v roce 2009. Dle výpisu z nadačního rejstříku je účelem této organizace spoluúčast a podpora při náboženských poutích konaných velkopřevorstvím, především na každoroční pouti do francouzských Lurd. Účelem je taktéž šíření informací o konaných akcích mezi členy řádu i veřejností. Posledním ze tří definovaných účelů je poskytování finanční pomoci na konané poutě pro osoby, které si nemohou dovolit zaplatit náklady s tím spojené (MSČR, 2012a).

V následující tabulce 4 je znázorněna tendence a složení účastníků řádové poutě do Lurd mezi lety 2014-2018. Ze stejné tabulky vyplývá, že účast je téměř konstantní, vyjímaje rok 2016, kdy se nepodařilo naplnit celé letadlo s kapacitou 189 míst a účastníků se shromáždilo pouze 175. Rozdíly se také nacházejí mezi strukturou poutníků, ale jsou to jen malé odchylky, to může být způsobeno odlišným zájmem ze strany účastníků. V průměru je umožněno navštívit pout' v Lurdech více než třiceti těžce zdravotně postiženým, kdy největší počet 35 zaznamenal rok 2017 a 2018. Dle

stejně tabulky je potvrzeno, že na každého nemocného připadá minimálně jeden pečující dobrovolník. Skupina nemocných má na účasti nejmenší zastoupení. Je pravděpodobné, že důvodem tohoto jevu bude nutnost přítomnosti kvalifikovaných dobrovolníků a nedostatečné kapacity při ubytování na daném místě. Je nutné vzít v potaz, že se jedná o celosvětovou akci a scházejí se zde poutníci z celého světa.

Tabulka 4 – Struktura členů na pouti v Lurdech za rok 2014-2018

Účastníci	2014	2015	2016	2017	2018
Nemocní	32	30	26	35	35
Dobrovolníci	51	52	50	49	55
Ostatní	106	107	109	105	99
Celkem	189	189	175	189	189

Zdroj: LURDY (2018a); LURDY.EU (2018), vlastní zpracování

Dobrovolníci jsou složeni ze členů Maltézského řádu a jeho podporovatelů. Všichni členové dobrovolnického týmu jsou školeni v daném oboru a někteří jsou profesionálními doktory nebo sestrami. Tuto aktivitu dělají zdarma a sami si hradí náklady na pouť, které činí 16 000 Kč. Na akci bývá vypraveno jedno speciální letadlo s výše uvedenou kapacitou. Těžce postižení mají zajištěno ubytování v bezbariérovém zařízení s nepřetržitou péčí nejméně jednoho asistenta na osobu. Ostatní poutníci bývají z nedostatku kapacit ubytováni v jiném hotelu. Organizaci této akce zajišťuje člen řádu Tomáš Czernin (LURDY, 2018b).

Dobrovolnictví naplňuje všechny parametry definované v teoretické části. Je zastoupeno jak členy Maltézského řádu, tak i těmi, kteří členy nejsou. Charakter neplacené práce je také splněn. Rovněž je zde zastoupena funkce budování komunity. Akce slouží pro různé sociální skupiny, které se spolu setkávají a jsou vedeny stejným zájmem o návštěvu poutního místa křesťanské víry. Z hlediska základních selhání neziskových organizací, se Řád maltézských rytířů snaží o snížení filantropického amaterismu v podobě angažování profesionálních zdravotníků a poskytnutí ošetrovatelských kurzů pro ostatní dobrovolníky v Lurdech.

4.1.2 Česká maltézská mládež

Česká maltézská mládež je spolkem, který vznikl za účelem podpory činnosti Suverénního Řádu maltézských rytířů a organizace volnočasových aktivit pro handicapované osoby s psychickým nebo fyzickým poškozením. Mimo jiné je účelem také získávat finance od soukromým nebo veřejných zdrojů na provoz těchto spolkových aktivit (MSČR, 2012b). Jako důkaz naplňování účelu spolku poslouží zápis dobrovolníka tohoto uskupení z 35. ročníku týdenního Malta Campu konaného ve

Velké Británii. Účastnilo se ho osm mladých handicapovaných, 12 dobrovolníků a jeden kněz z celkového počtu 500 osob z celého světa. Náplní programu byla i návštěva londýnských památek nebo natáčecích prostorů ze známých filmů o Harry Potterovi. V místě ubytování byla možnost bezbariérového přístupu do bazénu či večerní diskotéky. Maltézská mládež pořádá také několikadenní výlety po České republice, například třetím rokem jezdí na vodu (ČMM, 2018).

Tato organizace je typickým příkladem funkce budování komunity skrze pravidelné utužování vztahů mezi dobrovolníky a hosty z řad handicapovaných a snahu o jejich začlenění do společenského života. Rovněž se zde angažují pouze dobrovolníci, takže o dobrovolnické funkci není pochyby.

4.2 Působnost Řádu maltézských rytířů ve školství

Jak je zmíněno v teoretické části, johanité se od počátků své existence na českém území zabývali v oblastech svého působení také školstvím. Tato kapitola se pokusí zjistit, jaké přínosy pro dnešní českou společnost plynou z činností řádu v tomto odvětví. Budou sledovány dva hlavní údaje, počty studujících a absolventů. Samotný provoz školy je přínosem pro společnost, a to i z pohledu vytváření nových pracovních míst, ale to nebude sledovaným faktorem následující kapitoly. Během zkoumaného období taktéž došlo ze strany zřizovatele ke změně ředitelů a školské rady na všech třech školách. To odpovídá vymezeným povinnostem zřizovatele zmíněných v metodice této práce. Příkladem dalšího zásahu do činnosti je například snaha o poskytnutí dodatečných financí v podobě darů ze strany zřizovatele na chod školy v případě absence nároku na dotace (Skřivánek, 2018). Vedení řádu pravidelně několikrát ročně navštěvuje školská zařízení, aby se mohlo přesvědčit, že instituce fungují dle jejich představy a případné nedostatky napravit. Například ve zkoumaném období došlo k odvolání a volbě nového ředitele na kladenské základní škole (Lobkowicz, 2018).

4.2.1 Základní škola Maltézských rytířů

Základní škola Maltézských rytířů je školská právnická osoba, jejímž zřizovatelem je Suverénní řád Maltézských rytířů – České velkopřevorství. Škola o maximální kapacitě 180 studentů zahrnuje také školní družinu a školní klub (MŠMT, 2018a). Žáci mají k dispozici mnoho kroužků, jako je výuka na hudební nástroj, taneční kroužek, angličtina a další. Také jsou konány různé aktivity a výlety v rámci vyučování (návštěva Říma, tříkrálová sbírka apod.) (ZŠMR, 2018).

Z přiložené tabulky 5 lze dojít k závěru, že během sledovaných let 2015-2017 nedošlo k žádnému neúspěšnému zakončení roku napříč třídami. Silným rokem bylo

období 2016/2017, kdy ročník ukončilo 109 dětí, avšak navzdory nejvyššímu množství žáků jich nejméně prospělo s vyznamenáním. Také je zde možno sledovat zvyšující tendenci počtu žáků ve škole.

Tabulka 5 – Počet studentů 1.–9. třídy z hlediska zakončení roku

	2015	2016	2017
Prospělo s vyzn.	54	47	45
Prospělo	40	48	64
Neprospělo	0	0	0
Celkem	94	95	109

Zdroj: ŽŠMR (2018), vlastní zpracování

V základním školství se Maltézští rytíři angažují v podobě provozu základní školy v Kladně, kterou v průměru navštěvuje 100 dětí ročně. Za poslední roky zakončili všichni žáci výuku úspěšně, avšak kapacita není zcela naplněna. To může být dáno faktem, že třídy mají úmyslně méně žáků, za účelem vyšší kvality vyučování. Zajímavé by bylo sledovat, zdali i v příštích letech bude pokračovat zvyšování počtu žáků. Maltézská základní škola se bezpochyby řadí k těm menším školám, ale má stabilní až vzrůstající tendenci žáků. V podobě vzdělávání a mimoškolních aktivit škola naplňuje základní servisní funkci školy.

4.2.2 Gymnázium Suverénního řádu maltézských rytířů ve Skutči

Rovněž tato organizace má za zřizovatele České velkopřevorství. Škola provozuje také školní jídelnu, klub a domov mládeže. (MŠMT, 2018b). Skutečské gymnázium nabízí čtyřleté i osmileté všeobecné vzdělání a čtyřleté vzdělání zaměřené na bezpečnostně právní činnost zakončené maturitní zkouškou. Škola nabízí široký výběr mimoškolních aktivit (seznamovací kurzy, pobyty v zahraničí, sportovní aktivity, charitativní činnosti apod.) (GYMSKUTEČ, 2018a). Gymnázium Skuteč je jedinou střední školou ve městě (SKUTEČ, 2018).

Tabulka 6 – Zájem o studium v letech 2014-2017

Typ studia	2014	2015	2016	2017
4 - gymnázium	28/24/14	26/22/8	17/17/4	14/14/6
8 - gymnázium	24/24/20	15/15/11	25/25/18	31/29/23
bezpečnostní	37/36/27	32/30/17	32/29/17	27/27/21

Zdroj: GYMSKUTEČ (2018b), vlastní zpracování

Poznámka: Čísla typu 28/24/14 znázorňují počty uchazečů/přijatých/zapsaných. Čtyřleté gymnázium nebylo otevřeno ani v jednom ze sledovaných období. Ostatní dva typy byly otevřeny v každém roce.

Na tabulce 6 je vidět, že zájem o čtyřleté studium gymnázia je daleko menší než u čtyřletého studia bezpečnostně právní činnosti. Z toho důvodu se také neotevřelo čtyřleté gymnázium ani v jednom sledovaném roce. Osmileté studium nabírá v průměru okolo 20 ti nových studentů s výjimkou roku 2014/15, kde byl zájem velmi nízký.

Tabulka 7 – Ukončení ročníku v letech 2014-2017

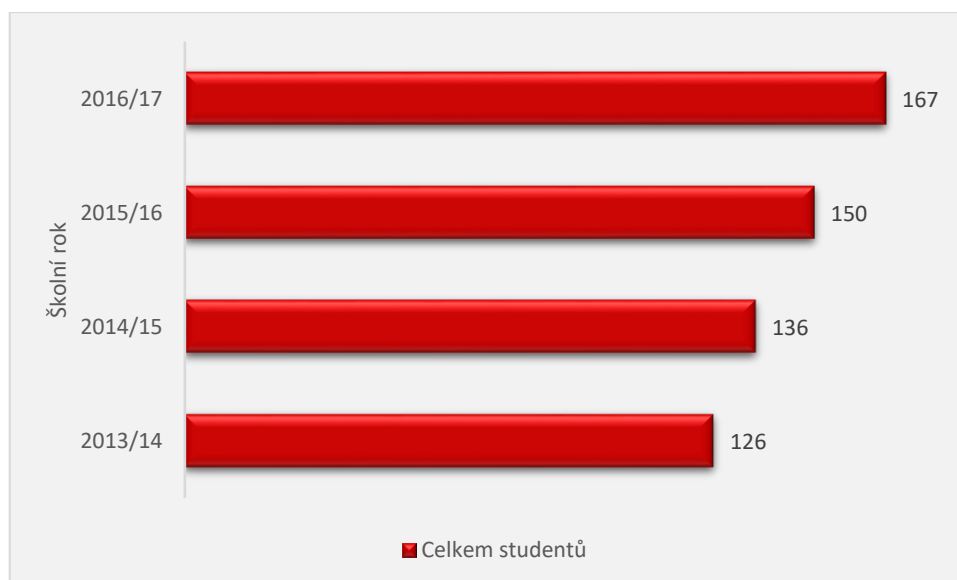
	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Prospěl s vyzn.	12	15	16	19
Prospěl	109	120	132	142
Neprospěl	4	1	2	6
Neklasifikováno	1	-	-	-

Zdroj: GYMSKUTEČ (2018b), vlastní zpracování

V tabulce 7 je uveden počet studentů, kteří ukončili studium v daném roce na základě kritéria úspěchu. Z tabulky je zřejmé, že většina studentů ve sledovaných letech uspěla, avšak najdou se i jedinci, kteří neprospěli. Je zde tendence stoupajícího počtu studentů, kterým se prospět daný ročník nepodařilo. Tento jev je pravděpodobně spojen se stoupajícím počtem studujících na dané škole.

Ke znázornění zvyšujícího se počtu studentů za poslední roky slouží přiložený graf 1.

Graf 1 – Počet studentů v daném roce

Zdroj: vlastní zpracování

Při pohledu na graf 1 je nutné upozornit, že od roku 2014/15 jsou každý rok otevřeny dvě třídy, osmileté gymnázium a čtyřleté studium se zaměřením na bezpečnostně právní činnost. Z toho důvodů je stále větší rozdíl v počtu studentů z předešlého roku. Jakmile se naplní všechny ročníky nového studijního oboru, měly by se snížit i rozdíly mezi počty studentů v jednotlivých letech za předpokladu, že budou každý rok otevírány dvě třídy. Je zajímavé, že se zájem o čtyřleté studium zvýšil až s otevřením nového učebního oboru, který je pravděpodobně zajímavější pro studenty čtyřletého studia než klasické učivo gymnázia.

Skutečské gymnázium je jediné středoškolské zařízení v tomto několika tisícovém městě, tudíž by nemělo mít nouzi o zájemce. Tento fakt je do jisté míry naplňován, jelikož se každý rok podařilo otevřít alespoň jednu třídu. Od roku 2014/15 jsou pravidelně otvírány dvě třídy. Škola naplňuje typické rysy středoškolských zařízení skrze aktivity a vystupování na veřejnosti.

4.2.3 Vyšší odborná škola zdravotnická Suverénního řádu maltézských rytířů

Tato škola nabízí tříletý obor denního studia a tři a půl letý obor kombinovaného studia (53-41-N/1). V rámci praktické výuky škola spolupracuje s největšími pražskými nemocnicemi a centry poskytujícími péči pro handicapované. Také dochází ke spolupráci se zřizovatelem nebo ministerstvy České republiky. Absolventi získávají titul diplomovaná všeobecná sestra, který je v dnešní době na trhu práce žádaný (VOŠZ, 2016). Následující tabulka 8 znázorňuje počty studujících v roce 2016/17.

Tabulka 8 – Počet studentů v roce 2016/2017

	Forma studia	
	<i>Denní</i>	<i>Kombinované</i>
Počet studentů	84	94
Počet učebních skupin	3	3
Ukončení/přerušeni studia	12	27
Celkem studentů	178	

Zdroj: VOŠZ (2016), vlastní zpracování

Z přiložené tabulky 8 je možno vyčíst, že je větší zájem o studium kombinované formy, avšak u tohoto typu je také větší procento ukončení před závěrečným absolutoriem. Obě formy studia jsou zastoupeny ve třech třídách, z čehož denní forma je složena z menších studijních skupin, to může mít lepší vliv na kvalitu výuky. Z celkového počtu 178 studentů je 14 cizinců, z nichž je pět z Ukrajiny. V témže roce bylo ze 30 studentů konajících závěrečnou zkoušku studia 23 úspěšných a 7 neúspěšných (VOŠZ, 2016).

V kapitole zabývající se působností Českého velkopřevorství Řádu maltézských rytířů ve školství byly podány důkazy o přínosech pro společnost v podobě znázornění úspěšnosti a počtu absolventů v základním, středním a vyšším školství. Pravdou je, že činnost řádu v této oblasti není příliš zastoupena a slouží spíše jako doplněk k veřejnému školství. Navíc provoz škol je typickým příkladem filantropického nedostatku, kdy je nutno většinu financí na chod školy získat ze státního rozpočtu. Z hlediska základních funkcí neziskových organizací slouží školské organizace především jako servisní služby v oboru vzdělávání. Funkce budování komunity je zastoupena v podobě utužování vztahů mezi studenty skrze kroužky a jiné aktivity. Školy nezřízené státem jsou podle českých zákonů školskými právníckými osobami. Z hlediska jiného dělení se jedná o organizace veřejně prospěšné, kdy naplňují alespoň jednu vlastnost veřejného statku, v tomto případě to je nerivalita ve spotřebě.

4.3 Řád a sociální služby

Oblast sociálních služeb je do jisté míry naplňována již zmiňovanými organizacemi, Nadačním fondem Lurdy, Maltézskou mládeží i samotným velkopřevorstvím, avšak nejdůležitějšími organizacemi v této oblasti jsou Maltézská pomoc o.p.s. a Česká maltézská pomoc v Českých Budějovicích. Všechny tyto organizace se snaží o naplňování základního poslání sociálních služeb, poskytovat společensky znevýhodněným lidem služby za účelem zlepšení kvality jejich života, a opírají se tak o motto Maltézských rytířů pomoci potřebným. Dalším společným rysem pro společnosti Maltézské pomoci je, že jejich vedení (správní rada i dozorčí rada) je z většiny zastoupeno členy Maltézského řádu. Správní rada například schvaluje i kontroluje finanční a strategický plán nebo vytváří a upravuje vnitřní směrnice, předpisy či organizační řád, také volí ředitele společnosti. Musí se sházet minimálně 2x ročně při schválení finančního plánu, účetní uzávěrky a výroční zprávy. Naopak dozorčí rada kontroluje účetní uzávěrku, výroční zprávu a zdali jsou činnosti v souladu se zakládací listinou a právními předpisy ČR. Obě tyto funkce jsou dobrovolnického charakteru bez nároku na mzdu (Juda, 2016). Hlavním cílem Českého velkopřevorství je co nejlépe zajišťovat poskytované služby a případně své aktivity kontinuálně rozšiřovat, čehož mohou skrze účast ve vrchních orgánech společností dosáhnout. Z rozhovoru s hlavním představitelem řádu v Čechách bylo zjištěno, že v prvním roce při zavedení nové služby či jiného programu dochází k přefinancování dané aktivity ze strany řádu (hradí náklady na činnost). Poté po domluvě s Ministerstvem práce a sociálních věcí dojde k rozhodnutí, zdali je program účinný a dobře vypracovaný. Podle toho se dále rozhodne, jestli v programu pokračovat a budou-li mu poskytnuty dotace na chod. Další roky by řád financovat nedokázal, proto je nutná součinnost se státními institucemi

(Lobkowicz, 2018). To je dalším pozitivním přínosem mezi spoluprací státu a neziskového sektoru, kdy neziskové organizace slouží jako poskytovatel služeb a stát se podílí na jejich financování.

4.3.1 Maltézská pomoc o.p.s.

Organizace Maltézská pomoc, dále MP, je obecně prospěšnou společností, jejíž hlavní činnost spočívá v osobní asistenci. V této podobě existuje již od roku 2002. Mimo tuto sociální službu poskytuje rovněž zdravotnický dohled na církevních a charitativních akcích, sociálně aktivizační programy, dopravní službu pro seniory a lidi se zdravotním postižením, rozvoj dobrovolnické služby a další dílčí služby (MŠČR, 2012c). Cílem Maltézské pomoci je služba potřebným v křesťanském duchu pomoci bližnímu. Cílovými skupinami jsou především opuštění a nemocní důchodci, zdravotně handicapovaní, lidé bez domova a jinak sociálně znevýhodnění jedinci. Je zde snaha o poskytování služeb v prostředí blízkém zákazníkovi a jeho začlenění do společnosti v rámci fyzických i psychických sil. MP má 12 sídel (viz příloha) napříč ČR (MP, 2018a). Z poslání a cíle je zřejmé, že poskytované služby naplňují charakter sociálních služeb.

MP ve svých centrech poskytuje sociální služby osobní asistence, sociálně aktivizační služby, doprovod postižených dětí do škol a pomoc lidem v sociální nouzi. Mimo tyto služby nabízí několik dobrovolnických projektů a akcí typu letních táborů či vzdělávání seniorů v moderních technologiích (MP, 2018d). V rámci vylepšení kvality a rozměru služeb MP kontinuálně vzdělává své zaměstnance, školí dobrovolníky a dochází k zavádění softwarové podpory pro lepší koordinaci a sledování poskytovaných služeb. Taktéž dochází ke spolupráci s jinými soukromými organizacemi, městy či státními institucemi. Rovněž dochází k časté a konstruktivní součinnosti mezi ředitelem MP a zřizovatelem. Kupříkladu s přibývajícím agendou byly Maltézské pomoci poskytnuty větší prostory za nulový nájem ve Velkopřevorském paláci, sídle řádu v Čechách. Rovněž velkopřevorství poskytuje v areálu na Malé Straně prostory pro jednotlivé akce pořádané Maltézskou pomocí, kde také dochází k setkání mezi členy řádu a klienty (Juda, 2016).

Na následující tabulce 9 je vidět vývoj o zájem a poskytování osobní asistence MP v rozmezí let 2013-2017. Osobní asistence je druh sociální péče, ve které dochází k pomoci seniorům a zdravotně postiženým s běžnými úkony, chodem domácnosti, osobní hygienou nebo společenskou interakcí. Služba je prováděna v prostředí přirozeném pro zákazníka v dohodnutém rozsahu a čase, taktéž je část hrazena klientem (MPSV, 2018a). Z hlediska definice se jedná o tzv. terénní službu, která je

poskytována v klientovi příjemném prostředí a nedochází k ubytování a návštěvě sociálního zařízení. Osobní asistence spadá do tzv. sociální péče, jež je jedním z typů sociálních služeb.

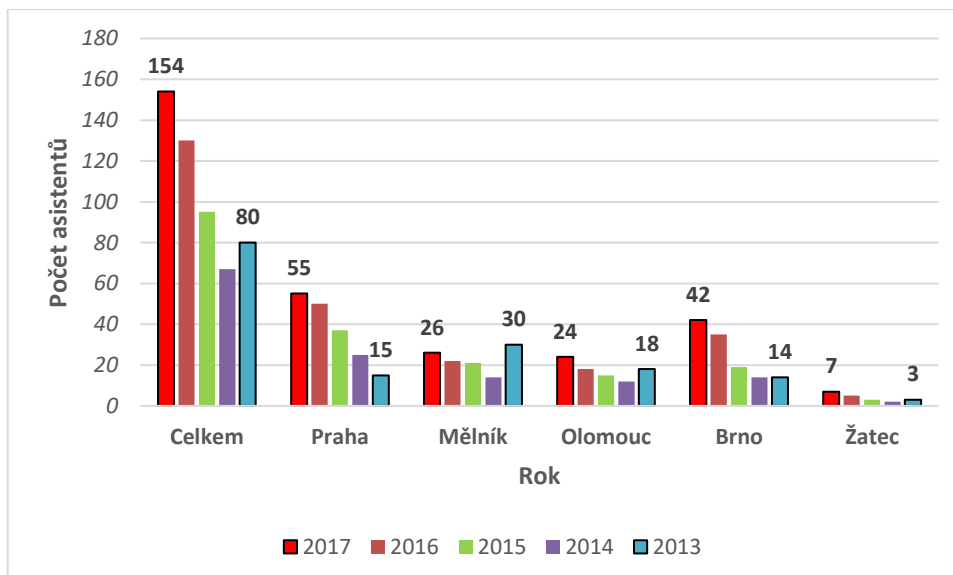
Z pohledu na tabulku 9 je zřejmé, že se průběžně navyšuje zájem o služby osobní asistence ve všech oblastech, kde je tato služba nabízena. Za pět let se počet zákazníků zvýšil o více než sto procent. Nejvíce je služba zastoupena ve velkých městech, což je poměrně pochopitelné, jelikož Praha nebo Brno má několikanásobně víc obyvatel než Mělník či Žatec. Na druhou stranu počet klientů není o moc větší, to může být dáno důvody, že v menších městech je daleko méně poskytovatelů těchto služeb.

Tabulka 9 – Vývoj počtu klientů osobní asistence 2013-2017

Centra	2013	2014	2015	2016	2017
Praha	64	76	82	94	114
Mělník	31	36	42	59	64
Žatec	5	12	14	24	33
Olomouc	37	37	53	65	78
Brno	45	54	70	97	105
Celkem	182	215	261	339	394

Zdroj: MP (2018b), vlastní zpracování

Graf 2 – Změny v počtu osobních asistentů v letech 2013-2017

Zdroj: MP (2018b), vlastní zpracování

S přibývajícím zájmem je nutno také nabírat nové a kvalifikované pracovníky, což může být mnohdy problém. Příložený graf 2 znázorňuje, jak s přibývajícím časem

rostl počet osobních asistentů. Z téhož grafu 2 je zřejmé, že počet zaměstnaných osobních asistentů rostl s výjimkou roku 2014, který zaznamenal propad v oblasti Žatce, Olomouce a výrazněji v Mělníku. Největší zastoupení asistentů je v Praze a Brně, což jsou dvě místa, kde je služba osobní asistence nejvíce zastoupena. Naopak v Žatci 7 zaměstnanců navštěvuje nejmenší počet 33 klientů. Mělník je výjimkou ve stoupajícím počtu zaměstnanců. Ačkoliv roste množství klientů, osobních asistentů je zde stále méně, než tomu bylo v roce 2013. To může být dáno problémem v nabírání nových pracovníků nebo charakterem poskytované služby, kdy není potřeba většího počtu zaměstnanců z hlediska menší náplně práce. V celkovém měřítku se však za pět let zvýšil počet osobních asistentů o téměř sto procent, podobně jako u zvyšujícího se počtu klientů.

Následující tabulka 10 vyjadřuje, jak se podílí MP ve službách osobní asistence v porovnání s celkovým objemem těchto služeb v daném kraji.

Tabulka 10 – Podíl na trhu osobní asistence v roce 2017 dle krajů

	Celkový počet poskytovatelů	Celkem klientů	Z toho MP	Podíl na trhu %
Praha	31	1833	114	6,2
Středočeský kraj	29	1079	64	5,6
Olomoucký kraj	12	434	78	18
Jihomoravský kraj	22	824	105	12,7
Ústecký kraj	16	577	33	5,7

Zdroj: MPSV (2018b–c), vlastní zpracování

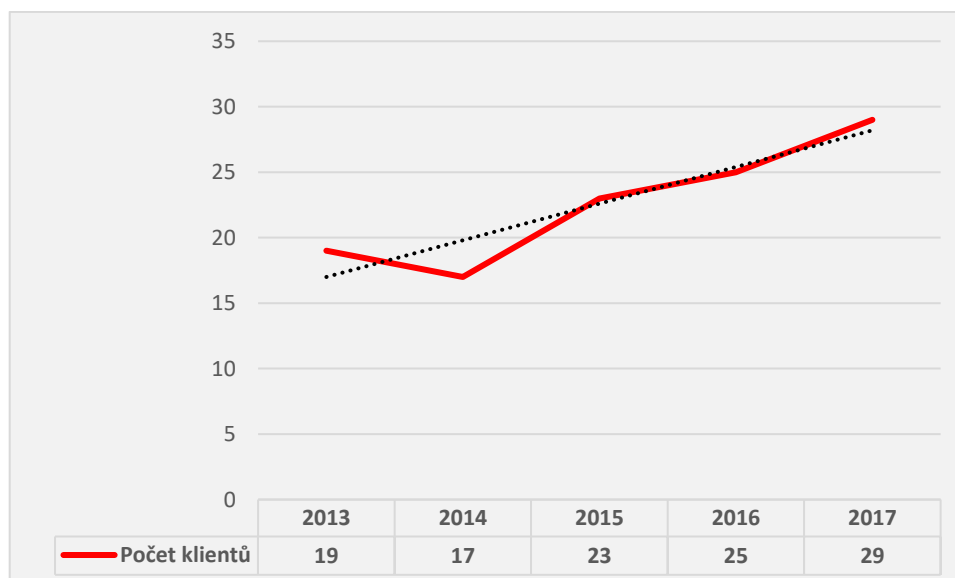
Služba osobní asistence je MP nabízena ve čtyřech českých krajích a hlavním městě Praze. Na přiložené tabulce 10 je vidět celkový počet poskytovatelů osobní asistence v roce 2017. Je zřejmé, že nejvíce poskytovatelů se nachází v blízkosti větších měst Prahy a Brna. Středočeský kraj nabývá vysokých hodnot pravděpodobně díky blízkosti k hlavnímu městu a vysokému počtu obyvatel v porovnání s Olomouckým nebo Ústeckým krajem. Ve třetím sloupci tabulky 10 je vyjádřen celkový počet klientů osobní asistence napříč soukromě neziskovým sektorem a státem. Následující sloupec znázorňuje počet klientů obsluhovaných Maltézskou pomocí. V posledním sloupci je vyjádřen procentuální tržní podíl, který MP zastává v dané oblasti. Necelých 13 procent v Jihomoravském kraji a 18 procent v Olomouckém kraji se dá považovat za významný podíl ve sledovaných krajích. Služba v ostatních oblastech se v průměru pohybuje okolo šesti procent. To je výrazně nižší číslo než u Olomouckého

a Jihomoravského kraje, avšak je-li vzato v úvahu, že se jedná o celý trh osobní asistence, dá se říci, že i toto není malý podíl. Například dle tabulky 10 je vidět, že se v roce 2017 v Praze zabývalo osobní asistencí 31 neziskových organizací včetně Maléztzské pomoci. Pokud se tento počet porovná s procentem 6,2, podíl nabývá poměrně významné hodnoty. Ve Středočeském a Ústeckém kraji je procento ještě nižší, ale i necelých 6 procent není zanedbatelných v porovnání s počtem poskytovatelů v kraji.

Další analyzovanou aktivitou MP je terénní průvodcovská a předčitatelská služba zaměřená na doprovod osob s mentálním a tělesným postižením do škol na Mělnicku. Tato služba je poskytována od roku 2006 (MP, 2018c). Z hlediska Ministerstva práce a sociálních věcí se jedná rovněž o sociální službu zaměřenou na osoby se zdravotním postižením nebo na osoby v pokročilém věku. Služba nabízí zprostředkování společenského kontaktu a uplatňování práv a zájmů klienta (MPSV, 2018a). Dle zákona i charakteristiky se jedná o druh sociální péče stejně, jako tomu je u osobní asistence. Jak je v názvu uvedeno, je to terénní služba, kdy jsou osoby dopravovány do školských zařízení.

Graf 3 ukazuje jaký vývoj má služba rozvozu do škol v roce 2013-2017. Je zřejmé, že tendence zájmu o tuto aktivitu průběžně stoupá. V roce 2014 došlo k mírnému poklesu obsluhovaných, ale další rok nastalo výrazné procentuální navýšení a zájem stále stoupá. K roku 2017 bylo již 29 mladistvých klientů MP. Ze statistické ročenky za rok 2017 vydané Ministerstvem sociálních věcí vychází MP jako jediný poskytovatel terénní průvodcovské a předčitatelské služby ve Středočeském kraji (MPSV, 2018b). Toto je jasný důkaz o výrazném postavení MP v této sociální službě.

Graf 3 – Vývoj klientů rozvozu do školských zařízení mezi lety 2013-2017

Zdroj: MP (2018b), vlastní zpracování

S narůstajícím množstvím obsluhovaných klientů je nutné nabírat nové zaměstnance. Ke znázornění tohoto vztahu slouží následující tabulka 11, která nezahrnuje dobrovolníky pracující na dobrovolnických projektech.

Tabulka 11 – Údaje o sociálních službách za rok 2015-2017

	2015	2016	2017
Hl. pracovní poměr	57	83	111
DPP+DPČ	81	118	104
Klienti celkem	665	771	918

Zdroj: MP (2018b), vlastní zpracování

Z tabulky 11 je vidět, že celkový počet obsluhovaných klientů sociálních služeb pravidelně roste, stejně tak je tomu u zaměstnanců na hlavní pracovní poměr. Počet zaměstnanců na dohody se zastavil na úkor zvyšujícího se počtu hlavního pracovního poměru.

Mimo sociální služby poskytované pracovníky na plný nebo částečný úvazek má MP dalších 6 dobrovolnických programů jakými jsou,

- pomoc osamoceným seniorům a osobám se zdravotním postižením,
- pomoc pečujícím při hlídání nemocných a zdravotně postižených,
- sociálně aktivizační programy pro děti, mládež a podporu rodin,
- dopisování s vězni,
- pomoc zdravotně postiženým osobám při jednorázových akcích,
- 3G – Pomoc napříč generacemi (MP, 2018d).

Během posledních pěti let osciluje počet dobrovolníků zapojených do aktivit MP kolem 500 lidí, kteří v součtu průměrně odpracovali přes 16000 hodin pro průměrný roční počet 850 klientů (MP, 2018b). Tento údaj jasně potvrzuje naplňování funkce dobrovolnictví v neziskových organizacích. Pět set aktivních dobrovolníků v rámci jedné organizace se dá nazvat výrazným počtem. Servisní funkce je zřejmá z faktu poskytování širokého množství sociálních služeb a šesti dobrovolnických programů. Obě analyzované služby nejsou příliš zastoupeny v neziskovém sektoru, proto je dobré, že se Maltézská pomoc zaměřuje na tyto aktivity rozšířené o další programy. To poukazuje na dobré využití filantropického partikularismu, kdy je zaměřeno na poskytování služeb v nepříliš zastoupených oblastech. Rovněž inovační funkce zaujímá v této organizaci významné postavení, jelikož je zde kladen důraz na další vzdělávání stálých pracovníků i dobrovolníků. Maltézská pomoc se snaží o stálé rozšiřování svých služeb, důkazem je neustálý růst klientů v obou analyzovaných činnostech. Také dochází ke komunikaci s veřejností ze strany MP v televizi nebo rozhlasu, kde se upozorňuje na aktuální problémy a přibližuje své aktivity. Například

v roce 2015 byla spuštěna propagační kampaň „*Stárneme, kdo se o nás postará*“ zaměřená na problémy spojené se stárnutím společnosti. Kampaň byla oceněna druhým místem v soutěži Česká cena za public relations (MP, 2018b). Dále byl natočen hodinový dokumentární film režisérem Vitem Olmerem o dobrovolnictví v české společnosti, kde je přiblížena činnost dobrovolníků neziskových organizací včetně těch z MP (OLMER, 2018). Toto je další důkaz o naplňování funkce neziskových organizací, v tomto případě se jedná o advokační funkci skrze upozorňování a přibližování problémů ve společnosti.

4.3.2 Česká maltézká pomoc v Českých Budějovicích

Celým názvem Česká maltézká pomoc Suverénního řádu maltézkých rytířů, pod patronátem Velkopřevorství českého, středisko České Budějovice, dále ČMP, je obecně prospěšnou společností působící již od roku 1996 v oblasti charitativní pomoci a služeb sociálních a zdravotnických s důrazem na péči o děti s postižením a jejich doprovod do škol a na jiné mimoškolní aktivity (MSČR, 2012d). Mezi služby poskytované ČMP patří průvodcovská a předčitatelská služba v podobě doprovodu osob s postižením do speciálních škol a zařízení v Českých Budějovicích. Mimo doprovod tělesně postižených do škol zahrnuje tato služba také alternativní doprovod znevýhodněných osob v podobě návštěv lékaře nebo jiných institucí veřejné správy, doprovodu do zaměstnání nebo asistence při vyřizování osobních zájmů. Pro klienty rozvozu do škol jsou také během roku zajišťovány kulturní a společenské akce. ČMP poskytuje prostřednictvím dobrovolníků zdravotnickou, humanitární a psychosociální pomoc. Zdravotnická a humanitární pomoc spolupracuje se Zdravotnickou záchranou službou Jihočeského kraje, zahrnuje například pomoc při povodních. Toto je dalším přínosem, který vychází ze spolupráce neziskové organizace a státu. Psychosociální pomoc neboli adopce osamělých lidí je určena pro staré osamělé lidi, které dobrovolníci navštěvují a tráví s nimi volný čas (ČMP, 2018a).

Hlavní činnost rozvozu zajišťovalo za loňský rok 14 zaměstnanců, z nichž bylo 5 na plný úvazek, 5 na úvazek částečný a čtyři lidé na DPP nebo DPČ. Navíc poskytovalo pomoc při obsluze šest aktivních dobrovolníků. Ti za celý rok 2017 najeli v rámci průvodcovské a předčitatelské služby 192 079 km a poskytli pomoc 100 klientům. Za rok 2017 byly objížďeny následující trasy rozvozu do škol po Jihočeském kraji,

- Trasa A – Týn nad Vltavou, Zahájí, Dříteň, Olešník, Zliv, Hluboká nad Vltavou, České Budějovice,
- Trasa B – Trhové Sviny, Borovany, Strážkovice, Nedabyle, České Budějovice,
- Trasa C1 – Český Krumlov, České Budějovice,
- Trasa C2 – Kaplice-nádraží, Český Krumlov, Boršov nad Vltavou, Mokrý, České Budějovice,

- Trasa D1 – Velešín, Mojmějov, České Budějovice,
- Trasa D2 – Kaplice, Kaplice–nádraží, České Budějovice,
- Trasa E – město České Budějovice a obce ve správním území obce s rozšířenou působností,
- Trasa F – Ledenice, Srubec, České Budějovice,
- Trasa G – Třeboň, Lišov, České Budějovice (ČMP, 2018b).

Na každou trasu je určen jeden automobil, z nichž některé jsou uzpůsobeny pro vozíčkáře. Mimo tyto trasy jsou poskytovány v rámci alternativního rozvozu nepravidelné cesty v rámci potřeby smluvních klientů.

V následující tabulce 12 je znázorněn vývoj služby rozvozu do škol, kde jsou sledovány počty klientů, tras a vlastněných aut sloužících k rozvozu.

Tabulka 12 – Rozvoz handicapovaných do škol 2013-2017

	2013	2014	2015	2016	2017
Počet klientů	77	75	74	71	76
Počet aut	8	9	10	11	10
Počet tras	6	8	9	9	9

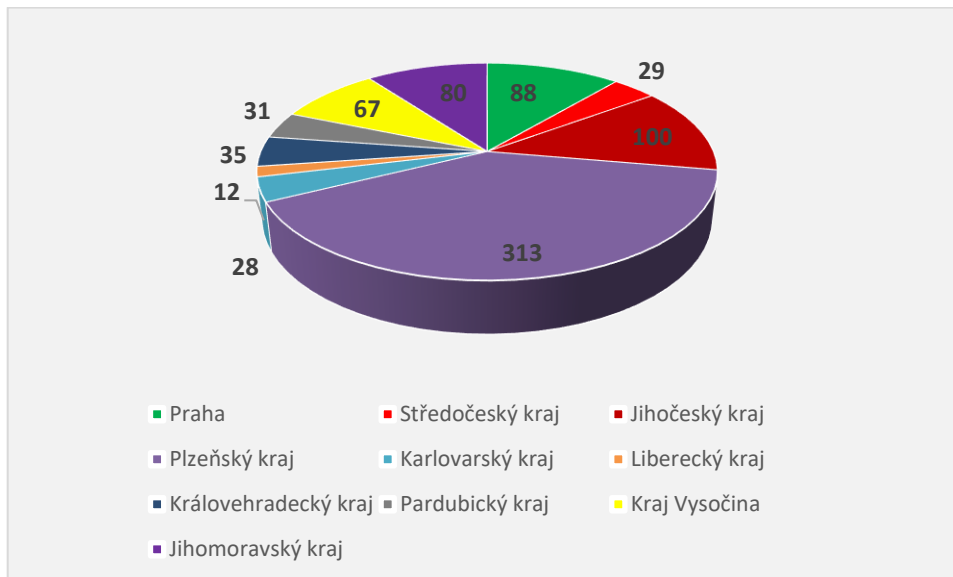
Zdroj: ČMP (2018b), vlastní zpracování

Tabulka 12 ukazuje, že během 5 let je mimo drobné odchylky počet klientů této služby konstantní, kdy nejvyšší počet dosahoval 77 lidí v roce 2013 a nejnižší 71 roku 2016. Navzdory podobnému množství obsluhovaných došlo k nárůstu počtu využívaných automobilů a počtu projížděných tras, čímž došlo k zefektivnění služby. To sebou nese zvýšení nákladů na provoz i údržbu aut a nutnost většího počtu stálých zaměstnanců. Zvýšení počtu automobilů a jejich obměna je dobrým příkladem, jak by měla fungovat inovační funkce neziskových organizací. Ačkoliv je počet klientů vesměs stejný, zvýšený počet aut a tras vede ke zlepšení služby jako takové. Průvodcovská a předčitatelská služba v Jihomoravském kraji za rok 2017 byla dle statistické ročenky Ministerstva práce a sociálních věcí poskytována pouze Českou maltézskou pomocí (MPSV, 2018b). To ukazuje na její velmi významné postavení v této terénní sociální službě.

Následující graf 4 vyjadřuje celkové množství poskytované průvodcovské a předčitatelské sociální služby za rok 2017 na území ČR. Na grafu je vidět, že Jihočeský kraj je se 100 klienty v pořadí druhý v množství obsluhovaných za krajem Plzeňským. Právě sto občanů bylo za rok 2017 klienty ČMP v Jihočeském kraji, jak je výše zmíněno. V předešlé kapitole bylo zjištěno, že ve Středočeském kraji poskytuje tuto službu také výhradně organizace pod vedením Českého velkopřevorství Řádu maltézských rytířů. Tudíž součet klientů Maltézské pomoci a České maltézské pomoci

činí 129, což je bezmála 17 procent celkového počtu v ČR dané sociální služby. To poukazuje na významné postavení, navíc jsou organizace Maltézské pomoci jedinými poskytovateli této služby ve dvou českých krajích. Na grafu nejsou znázorněny všechny kraje České republiky z důvodu absence této služby.

Graf 4 – Průvodcovské a předčitatelské služby v rámci krajů ČR za rok 2017

Zdroj: MPSV (2018b), vlastní zpracování

Kapitola o poskytování sociálních služeb pod organizacemi Maltézských rytířů v ČR podala další důkaz o nedílné součásti občanské společnosti Českého velkopřevorství. Navíc zde byly položeny důkazy o významné roli na poli sociálních služeb ve dvou typech služeb, které jsou základním pilířem Maltézské pomoci a České maltézské pomoci. Je nutné zmínit, že se tato role vztahuje pouze na terénní sociální služby, jelikož pobytové služby nejsou řádem ani těmito organizacemi v ČR poskytovány. Ambulantní služby jsou také poskytovány, ale nebyly zdrojem hlavní analýzy. Služby osobní asistence a průvodcovské/předčitatelské služby hrají do určité míry významnou roli. Osobní asistence zastává důležitou roli na krajské úrovni, ale z celostátního hlediska není její podíl tak vysoký, což se nevylučuje s její důležitostí. Druhá zmíněná sociální služba má stěžejní postavení v rámci celé ČR. Ostatní poskytované služby nejsou v měřítku tak rozšířené, avšak jsou rovněž nepostradatelnou stránkou obou společností i celého řádu.

Z hlediska funkcí neziskových organizací není pochyb, že organizace v rámci sociálních služeb plně naplňují servisní funkci, kde slouží lidem společensky a zdravotně znevýhodněným. Angažování velkého množství dobrovolníků v sociálních službách je důkazem o naplnění dobrovolnické funkce. Inovační funkce je zastoupena jak

z hlediska dalšího vzdělávání zaměstnanců i dobrovolníků, tak z pohledu vylepšování kvality služeb. Jako příklad byl uveden zvyšující se počet automobilů při stejném množství klientů nebo snaha o angažování více stálých pracovníků. Advokační funkce byla vysvětlena v podobě vystupování v televizi nebo rozhlasu. Z pohledu vymezeného členění neziskových na základě členství se obě organizace řadí do nečlenských organizací, kdy je využíváno pracovníků a dobrovolníků. Z jiného pohledu se jedná o organizace veřejně prospěšné, kdy nabývají alespoň jednoho znaku veřejného statku. V rámci dělení neziskových institucí v ČR se jedná o organizace obecně prospěšné, které jsou dle teorie soukromé neziskové organizace poskytující sociální služby.

Pokud se porovná činnost řádu v dobách minulých a v dnešním moderním světě na území ČR, je rozsah činností menší, což je dáno nejen daleko menším členským zastoupením, ale i úbytkem vlastněného majetku a příjmu z něho. Proto se řád již nezabývá vedením nemocnic a jiných institucí. Výjimku tvoří školství v podobě třech vedených školských zařízení, avšak je nutná značná finanční podpora ze strany českého státu, konkrétně ministerstva školství. Místo provozování špitálů se řád zaměřil na poskytování sociální pomoci, především prostřednictvím dvou neziskových organizací, Maltézské pomoci a České maltézské pomoci. Tím dozajista i v dnešní době naplňuje své poslání o pomoci chudým, obecně ve smyslu potřebným. Náboženská činnost stále přetrvává skrze správu kostela a konaných bohoslužeb v Praze na Malé Straně, avšak nedosahuje rozsahu z minulosti. Rovněž je zde jistá paralela mezi poskytováním doprovodu na pouť v Lurdech a dřívější ochranou poutníků ve Svaté zemi. Ačkoliv je jisté, že ozbrojený doprovod již není potřeba, stejně jako celá bojová složka řádu. Závěrem se dá potvrdit, že Řád maltézských rytířů v ČR stále naplňuje své poslání „Defensio fidei et obsequium pauperum“ (Obrana víry a služba chudým).

Závěr

Z důkazů předložených v praktické části je zřejmé, že Řád maltézských rytířů se pohybuje prostřednictvím Českého velkopřevorství v rámci neziskového sektoru ve třech hlavních oblastech. První pole působnosti vychází z hlavní činnosti řádu, čímž je činnost náboženská, včetně poskytování náboženských obřadů a oslav, s nimiž je spojena i charitativní činnost v podobě poskytování doprovodu na náboženské slavnosti či pořádání dobročinných akcí ve spolupráci s Maltézskou pomocí. Další oblastí je školství, ačkoliv je zastoupeno pouze ve třech případech a činnost řádu je zde omezena na organizační podporu a občasnou finanční výpomoc. Faktem je, že se řád na vedení škol podílí, avšak bez státních zásahů pomocí dotací by bylo velmi těžké až nemožné získat finance na jejich provoz. Třetí zaměření je v oblasti sociálních služeb především prostřednictvím dvou obecně prospěšných společností, Maltézská pomoc o.p.s. a Česká maltézská pomoc v Českých Budějovicích. V této oblasti je využíváno jak stálých pracovníků a odborníků, tak dobrovolnické práce. Nejdůležitějšími sociálními službami jsou osobní asistence a poskytovaný doprovod handicapovaných do školských zařízení a jiných institucí. Řád zde mimo povinností správní a dozorcí rady pravidelně poskytuje velkou finanční podporu a zajišťuje poskytování nových dobrovolnických programů a sociálních služeb i získání potřebných dotací na jejich chod. Rovněž poskytuje dobrovolníky na tyto aktivity ze své členské základny.

Na základě porovnání stěžejních vlastností neziskových organizací a Českého velkopřevorství bylo dokázáno, že tato pobočka řádu v Čechách nabývá všech vlastností organizace občanské společnosti (organizovanost, stálost, soukromý charakter, nevýdělečnost a vlastnost strážce hodnoty). Taktéž jednotlivé organizace Českého velkopřevorství naplňují minimálně jednu, zpravidla více, z funkcí neziskových organizací. Jejich činnosti jsou naplňovány skrze následující organizace: České velkopřevorství Suverénního řádu maltézských rytířů, Nadační fond Lurdy, Česká maltézská mládež, Maltézská pomoc o.p.s., Česká maltézská pomoc, Gymnázium Skuteč, Vyšší odborná škola maltézských rytířů a Základní škola maltézských rytířů.

Zjištěné přínosy pro českou společnost jsou dány charakterem zaměření činností. Školství zajišťuje pravidelně zvyšující se počet studujících a vystudovaných žáků, čímž se řád podílí na českém vzdělávacím procesu a výchově mládeže. V rámci vyšší odborné školy jsou absolventi schopni dále pracovat v lékařských a sociálních zařízeních. Sociální služby ulehčují život znevýhodněným spoluobčanům a můžou vést také k naplňování a seberealizaci dobrovolníků a zaměstnanců s vědomím, že přispívají svým dílem společnosti. Taktéž se velkopřevorství podílí na duchovním rozvoji české společnosti v podobě náboženských činností v duchu římskokatolické víry, na jejichž základech stojí moderní evropská společnost.

Z hlediska stanovených cílů se dá říci, že Maltézský řád je nedílnou součástí občanské společnosti v podobě vystupování ve společnosti v oblastech sociálních služeb, dobrovolnictví, školství a náboženských činností. Z příkladu Českého velkopřevorství vyplývá, že byly naplněny vlastnosti neziskové organizace. V práci byly předloženy důkazy o základních činnostech jednotlivých organizací, avšak je nutné zmínit, že se nejednalo o celkový výčet všech činností v rámci charitativní práce a služeb. Přesto nejdůležitější aktivity zde byly zmíněny a v určitých případech i analyzovány, aby podaly důvěryhodný podklad o významu Maltézského řádu v Čechách pro českou občanskou společnost a důkaz, že je její nedílnou součástí.

Druhým cílem bylo zjistit, zdali se Řád maltézských rytířů významně podílí na poskytování sociálních služeb v ČR. V rámci analyzovaných hlavních sociálních služeb lze konstatovat, že v oblasti terénní služby se ŘMR do jisté míry podílí výrazně. Ve službě osobní asistence řádové organizace nabývají krajského významu, kde zastupují od 5 do 18 procent poskytovaných služeb v daných krajích. Z pohledu průvodcovské a předčitatelské služby jsou Maltézská pomoc o.p.s. a Česká maltézská pomoc jedinými poskytovateli v Jihočeském a Středočeském kraji, což je bezpochyby významné postavení. Je nutné konstatovat, že sociální služby jsou poskytovány organizacemi Maltézské pomoci o.p.s. a Českou maltézskou pomocí, jejichž zřizovatelem je České velkopřevorství Řádu maltézských rytířů. ČV pomáhá těmto organizacím mimo jiné stálou a podstatnou finanční podporou, většinovou účastí ve statutárních a kontrolních orgánech, nastartováním nových sociálních programů a zajištěním jejich dotací, a také poskytováním dobrovolníků ze své členské základny. Celkově udává směr a rozhoduje o činnostech daných organizací, aby co nejlépe dle jejich představy přispívaly společnosti.

Celá práce se snažila poukázat na význam Řádu maltézských rytířů v české občanské společnosti v podobě podílení se a pomáhání státu v poskytování a organizování činností sloužících veřejnému prospěchu. Výsledky práce mohou být využity státem i Maltézským řádem jako podklad pro zhodnocení aktuálního působení sledovaných neziskových organizací a jejich hlavních poslání. Rovněž se může stát podkladem a jakýmsi odrazovým můstkem pro konkrétněji zaměřené práce v této oblasti. Metodika může být využita i k představení a podání důkazů o činnosti obdobných organizací v neziskovém sektoru. Avšak je nutno upozornit, že se jedná o ucelený, ale ne kompletní přehled o zkoumané organizaci.

Seznam literatury

- ANHEIER, Helmut K., 2014. *Nonprofit Organizations: theory, management, policy*. 2. vyd. Abingdon, Oxon: Routledge. ISBN 978-0-415-55046-8. Také dostupné z: <https://content.taylorfrancis.com/books/download?dac=C2014-0-31396-3&isbn=9781317914518&format=googlePreviewPdf>
- BAILEY, Stephen J., 2004. *Veřejný sektor: teorie, politika a praxe*. Přeložila Iva MATĚJKOVÁ. Praha: Eurolex Bohemia. ISBN 80-86432-61-0.
- BUBEN, Milan M., 2002. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích I. díl: Řády rytířské a křížovníci*. Praha: Libri. ISBN 80-7277-085-3.
- BUBEN, Milan M., 2018. *České velkopřevorství řádu maltézských rytířů v dějinách*. Praha: Libri. ISBN 978-80-7277-569-9.
- BURGTORF, Jochen, 2008. *The central convent of Hospitallers and Templars: history, organization and personnel (1099/1120-1310)*. Boston: Brill. ISBN 978-90-04-16660-8.
- ČAMSKÝ, Pavel, Jan SEMBDNER a Dagmar KRUTILOVÁ, 2011. *Sociální služby v ČR v teorii a praxi*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0027-7.
- ČMM, 2018. Malta Camp 2018. *Cmm.maltezskyrad.cz* [online] 10. 10. 2018 [cit. 13. 10. 2018]. Dostupné z: <http://cmm.maltezskyrad.cz/2018/10/10/malta-camp-2018/>
- ČMP, 2018a. Námi poskytované služby. *Cmpcb.cz* [online]. ©2018 [cit. 21. 10. 2018]. Dostupné z: <http://www.cmpcb.cz/>
- ČMP, 2018b. Výroční zprávy 2013-2017. *Cmpcb.cz* [online]. ©2018 [cit. 21. 10. 2018]. Dostupné z: <http://www.cmpcb.cz/>
- ČSÚ, 2017a. Satelitní účet neziskových institucí. *Czso.cz* [online]. 31.10. 2017 [cit. 1. 9. 2018]. Dostupné z: http://apl.czso.cz/nufile/SUNI%202005_2015%20popis%20171031.pdf
- ČSÚ, 2017b. Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE). *Czso.cz* [online]. 10. 8. 2017 [cit. 12. 10. 2018]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_ekonomickych_cinnosti_cz_nace
- ČVP, 2018a. Činnosti Maltézského řádu v České republice. *Cvp.maltezskyrad.cz* [online]. ©2018 [cit. 9. 10. 2018]. Dostupné z: <http://www.cvp.maltezskyrad.cz/cinnosti-maltezskeho-radu-v-ceske-republice>

- ČVP, 2018b. Diplomatické vztahy Řádu. *Cvp.maltezskyrad.cz* [online]. ©2018 [cit. 9. 10. 2018]. Dostupné z: <http://cvp.maltezskyrad.cz/diplomaticke-vztahy/>
- DATTA-CHAUDHURI, Mrinal, 1990. Market Failure and Government Failure. *Journal of Economic Perspectives* [online]. 4(3), s. 25-39 [cit. 14. 5. 2018]. DOI: 10.1257/jep.4.3.25. ISSN 0895-3309. Dostupné z: <http://pubs.aea-web.org/doi/10.1257/jep.4.3.25>
- DRUCKER, Peter F, 1994. *Řízení neziskových organizací: Praxe a principy*. Přeložil Ivan BUREŠ. Praha: Management Press. ISBN 80-85603-38-1.
- FOLDA, Jaroslav, 2005. *Crusader art in the Holy Land: from the Third Crusade to the fall of Acre, 1187-1291*. New York, NY: Cambridge University Press. ISBN 0-521-83583-6.
- FRANK, Robert H. a Ben S. BERNANKE, 2003. *Ekonomie*. Přeložila Helena FIALOVÁ. Praha: Grada. ISBN 80-247-0471-4.
- FRIČ, Pavol, Lenka DEVEROVÁ, Petr PAJAS a Hana ŠILHÁNOVÁ, 1998. Defining the nonprofit sector: The Czech republic. Baltimore: The Johns Hopkins Institute for Policy Studies. *Working Papers of the Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project, no. 27*. ISBN 1-886333-32-7. Dostupné také z: <http://ccss.jhu.edu/publications-findings/?did=45>
- GYMSKUTEČ, 2018a. Pro uchazeče. *Gymskutec.cz* [online]. ©2018 [cit. 14. 10. 2018]. Dostupné z: <http://www.gymskutec.cz/studium/pro-uchazece/>
- GYMSKUTEČ, 2018b. Výroční zprávy 2013/2014–2016/2017. *Gymskutec.cz* [online]. ©2018 [cit. 14. 10. 2018]. Dostupné z: <http://www.gymskutec.cz/o-gymnaziu/dokumenty-skoly/vyrocní-zpravy-5.html?kshowback=>
- HENDL, Jan, 2012. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0219-6.
- HENDL, Jan a Jiří REMR, 2017. *Metody výzkumu a evaulace*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-11-92-1.
- HORÁK, Záboj, 2011. *Círky a české školství: právní zajištění působení církví a náboženských společností ve školství na území českých zemí od roku 1918 do současnosti*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3623-5.
- HYÁNEK, Vladimír, Zuzana PROUZOVÁ, Simona ŠKARABELOVÁ a kolektiv, 2007. *Neziskové organizace ve veřejných službách*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru. ISBN 978-80-210-4423-4.

- JIRÁSKO, Luděk, 1991. *Církevní řády a kongregace v zemích českých*. Praha: Klášter premonstrátů na Strahově. ISBN 80-85245-11-6.
- JUDA, Jiří, 2016. Osobní rozhovor s ředitelem Maltéžské pomoci o.p.s. Praha, 2. 12. 2016.
- KENDALL, Jeremy a Martin KNAPP, 2006. Measuring the Performance of Voluntary Organizations. *Public Management: An International Journal of Research and Theory* [online]. 2(1), s. 105-132 [cit. 16. 5. 2018]. DOI: 10.1080/14719030000000006. ISSN 1461-667X. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14719030000000006>
- KRAMER, Ralph M., 1981. *Voluntary agencies in the welfare state*. Berkeley: University of California Press. ISBN 0-520-04290-5.
- LOBKOWICZ, Johannes, 2018. Osobní rozhovor s prokurátorem Maltéžského řádu – České velkopřevorství. Praha, 19. 11. 2018.
- LURDY, 2018a. Fotogalerie. *Lurdy.eu* [online]. 22. 1. 2018 [cit. 12. 10. 2018]. Dostupné z: <http://www.lurdy.eu/foto.html>
- LURDY, 2018b. Podrobné informace o pouti. *Lurdy.eu* [online]. 22. 1. 2018 [cit. 12. 10. 2018]. Dostupné z: <http://www.lurdy.eu/index.html>
- LURDY.EU, 2018. *Pout' do Lurd 2018* [online]. 30. 11. 2018; 15:18 [cit. 3. 12. 2018]. Message-ID: 007801d488b7\$847b1ac0\$8d715040\$@lurdy.eu. Dostupné z: Internet.
- MATOUŠEK, Oldřich et al., 2011. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0041-3.
- MKČR, 2012. Výpis z rejstříku evidovaných právnických osob. *Mkcr.cz* [online]. ©2012-2016 [cit. 9. 10. 2018]. Dostupné z: http://www3.mkcr.cz/cns_internet/CNS/detail_cpo.aspx?id_subj=1757&str_zpet=Seznam_hledani.aspx
- MP, 2018a. O nás. *Maltezskapomoc.cz* [online]. ©2018 [cit. 19. 10. 2018]. Dostupné z: <http://www.maltezskapomoc.cz/co-delame#siteNav>
- MP, 2018b. Základní dokumenty: Výroční zpráva 2013-2017. *Maltezskapomoc.cz* [online]. ©2018 [cit. 19. 10. 2018]. Dostupné z: <http://www.maltezskapomoc.cz/zakladni-dokumenty#siteNav>
- MP, 2018c. Základní dokumenty: Registrace sociálních služeb. *Maltezskapomoc.cz* [online]. ©2018 [cit. 20. 10. 2018]. Dostupné z: <http://www.maltezskapomoc.cz/zakladni-dokumenty#siteNav>

- MP, 2018d. Naše projekty. *Maltezskapomoc.cz* [online]. ©2018 [cit. 20. 10. 2018]. Dostupné z: <http://www.maltezskapomoc.cz/nase-projekty>
- MPSV, 2018a. Sociální služby. *Mpsv.cz* [online]. ©2018 [cit. 19. 10. 2018]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/18661>
- MPSV, 2018b. Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí. *Mpsv.cz* [online]. ©2018 [cit. 19. 10. 2018]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/3869>
- MPSV, 2018c. Registr poskytovatelů sociálních služeb. *Iregistr.mpsv.cz* [online]. ©2018 [cit. 5. 12. 2018]. Dostupné z: http://iregistr.mpsv.cz/socreg/roz-sirene_hledani_sluzby.fw.do?SUBSESSION_ID=1544003556508_1
- MR, 2018a. Medical activities of the Order. *Maltezskyrad.cz/index.html* [online]. ©2018 [cit. 9. 10. 2018]. Dostupné z: http://www.maltezskyrad.cz/zdravotnictvi_en.html
- MR, 2018b. Občasník řádového kostela Panny Marie pod řetězem. *Maltezskyrad.cz/index.html* [online]. ©2018 [cit. 11. 10. 2018]. Dostupné z: <http://www.maltezskyrad.cz/downloads.html>
- MR, 2018c. Kulturní akce. *Maltezskyrad.cz/index.html* [online]. ©2018 [cit. 12. 10. 2018]. Dostupné z: <http://www.maltezskyrad.cz/kultura.html>
- MSČR, 2012a. Výpis z nadačního rejstříku. *Justice.cz* [online]. ©2012-2015 [cit. 12. 10. 2018]. Dostupné z: <https://www.or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=690985&typ=PLATNY>
- MSČR, 2012b. Výpis ze spolkového rejstříku. *Justice.cz* [online]. ©2012-2015 [cit. 13. 10. 2018]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=992463&typ=PLATNY>
- MSČR, 2012c. Výpis z nadačního rejstříku. *Justice.cz* [online]. ©2012-2015 [cit. 19. 10. 2018]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=558144&typ=PLATNY>
- MSČR, 2012d. Výpis z rejstříku obecně prospěšných společností. *Justice.cz* [online]. ©2012-2015 [cit. 21. 10. 2018]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=719387&typ=PLATNY>
- MŠMT, 2018a. Základní škola Maltézských rytířů. *Profa.uiv.cz* [online]. ©2018 [cit. 13. 10. 2018]. Dostupné z: https://profa.uiv.cz/rejskol/VREJVerejne/Pra-vOsoba.aspx?pub_uid=cffe95af-b8fe-45bd-8cf4-aa8c5427eade

- MŠMT, 2018b. Gymnázium Suverénního řádu maltézských rytířů ve Skutči. *Profa.uiv.cz* [online]. ©2018 [cit. 13. 10. 2018]. Dostupné z: https://profa.uiv.cz/rejskol/VREJVeřejne/PravOsoba.aspx?pub_uid=486f14b1-88a8-4063-8512-7e9940f80e8e
- MÜLLER, Karel B., 2016. *Češi, občanská společnost a evropské výzvy: mezi nacionalismem a liberalismem, aneb od etnické exkluze k aktivní hranici*. Praha: Stanislav Juhaňák – TRITON. ISBN 978-80-7987-865-8.
- OLMER, 2018. Adoptuj si svého seniora. Režie Vít OLMER. ČR, Česká televize. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11787253807-adoptuj-si-sveho-seniora/21756226646/>
- ORDER OF MALTA, 1997. Constitutional Charter and Code. *Orderofmalta.int* [online] 30. 4. 1997 [cit. 10. 10. 2018]. Dostupné z: <https://www.orderofmalta.int/wp-content/uploads/2016/07/Sovereign-Order-of-Malta-Constitutional-Charter-and-code.pdf>
- ORDER OF MALTA, 2018a. National institutions. *Orderofmalta.int* [online]. ©2018 [cit. 12. 10. 2018]. Dostupné z: <https://www.orderofmalta.int/sovereign-order-of-malta/national-institutions/>
- ORDER OF MALTA, 2018b. Flags & Emblems. *Orderofmalta.int* [online]. ©2018 [cit. 27. 10. 2018]. Dostupné z: <https://www.orderofmalta.int/government/flags-emblems/>
- POŘÍZKA, Jiří, 1990. *Maltézští rytíři u nás: tři studie k historii českého velkopřevorství řádu maltézských rytířů*. Brno: Petrov. ISBN 80-85247-05-4.
- POŘÍZKA, Jiří, 1997. *Řád maltézských rytířů: z Palestiny na Via Condotti*. Praha: Elka Press ve spolupráci s Knižním klubem. ISBN 80-901694-8-1.
- POŘÍZKA, Jiří, 2002. *Maltézští rytíři v Čechách a na Moravě 1870-1998: České velkopřevorství řádu maltézských rytířů a jeho představitelé*. Olomouc: Votobia. ISBN 80-7198-547-3.
- POSPÍŠIL, Miroslav, M. NEUMAYR, S. ŠKARABELOVÁ, I. MALÝ, M. MEYER a U. SCHNEIDER, 2009. *Neziskové organizace a jejich funkce v demokratické společnosti*. Brno: Společnost pro výzkum neziskového sektoru. ISBN 978-80-904150-3-4.
- PUTNAM, Robert D., Robert LEONARDI a Raffaella Y. NANETTI, 1993. *Making democracy work: Civic tradition in modern Italy*. Princeton: Princeton University Press. ISBN 0-691-03738-8.

- REKTOŘÍK, Jaroslav et al., 2007. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. 2. vyd. Praha: Ekopress. ISBN 978-80-86929-29-3.
- REKTOŘÍK, Jaroslav et al., 2010. *Organizace neziskového sektoru: Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3. vyd. Praha: Ekopress. ISBN 978-80-86929-54-5.
- RÉMOND, René, 2003. *Náboženství a společnost v Evropě*. Přeložila Anna HÁNOVÁ. Praha: Nakladatelství lidové noviny. ISBN 80-7106-496-3.
- SALAMON, Lester M., 2016. Of Market Failure, Voluntary Failure, and Third-Party Government: Toward a Theory of Government-Nonprofit relations in the Modern Welfare State. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* [online]. 16(1-2), s. 22-49 [cit. 12. 5. 2018]. DOI: 10.1177/089976408701600104. ISSN 1552-7395. Dostupné z: <http://nvs.sagepub.com/content/16/1-2/29>
- SALAMON, Lester M. a Helmut K. Anheier, 1996. The International Classification of Nonprofit Organizations: ICNPO-Revision 1. Baltimore: The Johns Hopkins Institute for Policy Studies. *Working Papers of the Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project*, no. 19. ISBN 1-886333-23-8. Také dostupné z: <http://ccss.jhu.edu/publications-findings/?did=107>
- SALAMON, Lester. M., Leslie C. Hems a Kathryn Chinnock, 2000. The Nonprofit Sector: For What and for Whom?. Baltimore: The Johns Hopkins Institute for Policy Studies. *Working Papers of the Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project*, no. 37. ISBN 1-886333-44-0.
- SKOVAJSA, Marek et al., 2010. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-681-0.
- SKŘIVÁNEK, František, 1998. *Rytíři svatého Jana Jeruzalémského u nás*. Praha: Klub pro českou heraldiku a genealogii. 2. vyd. ISBN 80-902448-3-1.
- SKŘIVÁNEK, František, 2018. Osobní rozhovor s magistrálním rytířem Maltézského řádu. Praha, 4. 10. 2018.
- SKUTEČ, 2018. Školy a školská zařízení. *Skutec.cz*. [online]. ©2018 [cit. 14. 10. 2018]. Dostupné z: <https://www.skutec.cz/mesto/skoly-a-skolska-zarizeni/>
- SUCHÁNEK, Drahomír a Václav DRŠKA, 2013. *Církevní dějiny: Antika a středověk*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3719-5.
- TOMÁŠEK, Dušan, 1991. *Konfidenti*. Praha: Orbis. ISBN 80-235-0019-8.
- VOŠZ, 2016. Vedení školy: Výroční zpráva. *Vos.skolajecna.cz* [online]. ©2016 [cit. 18. 10. 2018]. Dostupné z: <http://vos.skolajecna.cz/o-skole/vedeni-skoly>

WALDSTEIN-WARTENBERG, 2008. *Řád johanitů ve středověku: kulturní dějiny řádu*. Přeložil Jiří JISKRA. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1381-1.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Dostupné z:
<https://www.mpsv.cz/cs/7334>

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon). Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon>

ZŠMR, 2018. Výroční zpráva o činnosti školy ve školním roce 2014/15–2016/2017. *Zsmaltezskychryturu.cz* [online]. ©2018 [cit. 14. 10. 2018]. Dostupné z:
<http://www.zsmaltezskychryturu.cz/profil-skoly/>

Přílohy

Tabulka 13 – Mezinárodní klasifikace neziskových organizací dle skupin a podskupin

Skupina 1 – Kultura a rekreace	Kultura a umění Sport a jiné rekreace
Skupina 2 – Vzdělání a výzkum	Primární a sekundární vzdělání Vyšší vzdělání Ostatní vzdělání Výzkum
Skupina 3 – Zdraví	Nemocnice a rehabilitační centra Pečovatelské domy Mentální zdravý a krizová intervence Ostatní zdravotní služby
Skupina 4 – Sociální služby	Sociální služby Globální problémy (chudoba, hladomor apod.) Podpora příjmu
Skupina 5 – Životní prostředí	Příroda Ochrana zvířat
Skupina 6 – Bydlení a rozvoj	Ekonomický, sociální a komunitní rozvoj Bydlení Zaměstnání a školení
Skupina 7 – Právo a politika	Komunitní a advokátní organizace Právo a právní služby Politické organizace
Skupina 8 – Filatelismus a dobrovolnictví	Neuvedeno
Skupina 9 – Mezinárodní	Neuvedeno
Skupina 10 – Náboženství a víra	Neuvedeno
Skupina 11 – Odbory a komory	Neuvedeno

Zdroj: Salamon a Anheier (1996), vlastní zpracování

Tabulka 14 – Stav majetku ŘMR v Čechách k roku 1918

Název / velko- statek	Počet dvorů	Speciální čin- nosti	Rozloha [ha]	Čistý kata- strální výnos [Kč]
Dožice	2	Cihelna, mlýn	421	5772
Horní Libchava	3	Pivovar, cihelna	1068	27356
Měcholupy	3	-	738	13800
Obytce	5	Cihelna	1110	14090
Strakonice	3	Pivovar, mlýn, ci- helna	1980	30615
Ostatní	-	-	233	3367

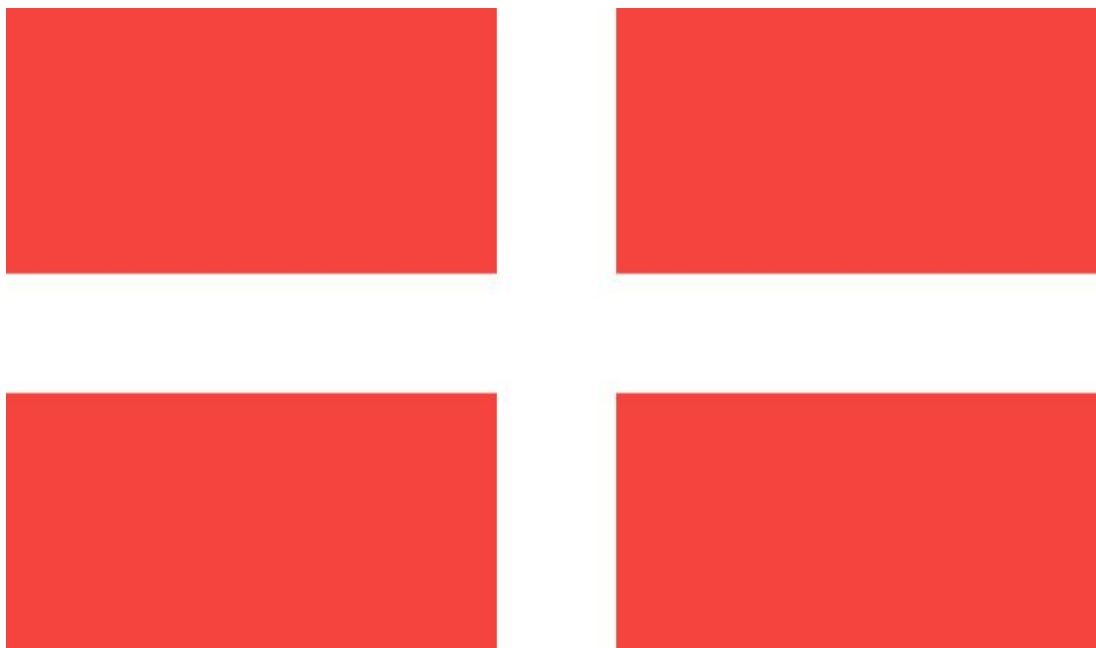
Zdroj: Pořízka (2002), vlastní zpracování

Tabulka 15 – Typ řádového členství v současnosti

Profesní členové	Obedienční členové	Laici
Profesní rytíři	Čestní a devoční rytíři/dámy	Čestní a devoční rytíři/dámy
Profesní kaplani	Graciální a devoční rytíři/ dámy	Konventní kaplani ad hono- rem
	Magistrální a devoční ry- tíři/dámy	Graciální devoční rytíři/dámy
		Magistrální kaplani
		Magistrální rytíři a dámy
		Devoční donáti

Zdroj: Buben (2002), vlastní zpracování

Obrázek 2 – Vlajka státu Řádu maltézských rytířů

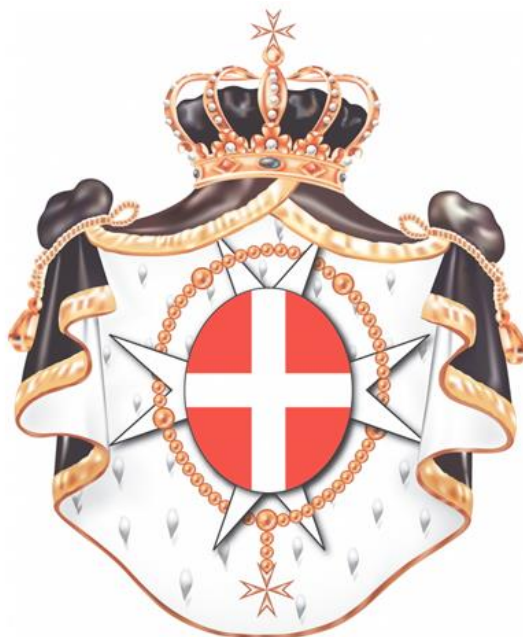
Zdroj: ORDER OF MALTA (2018b)

Obrázek 3 – Vlajka, pod níž vystupují činnosti řádu

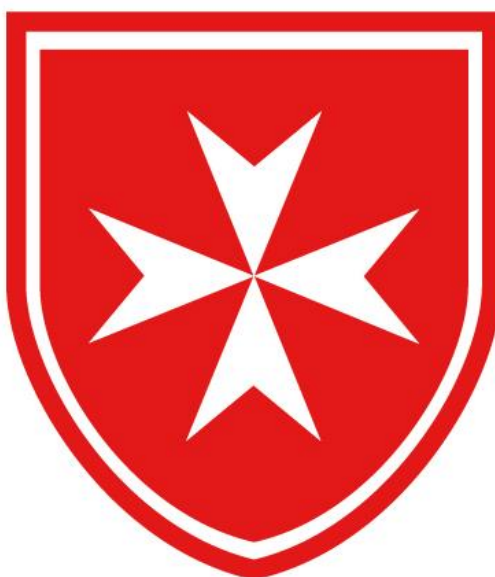
Zdroj: ORDER OF MALTA (2018b)

Obrázek 4 – Emblém řádových institucí

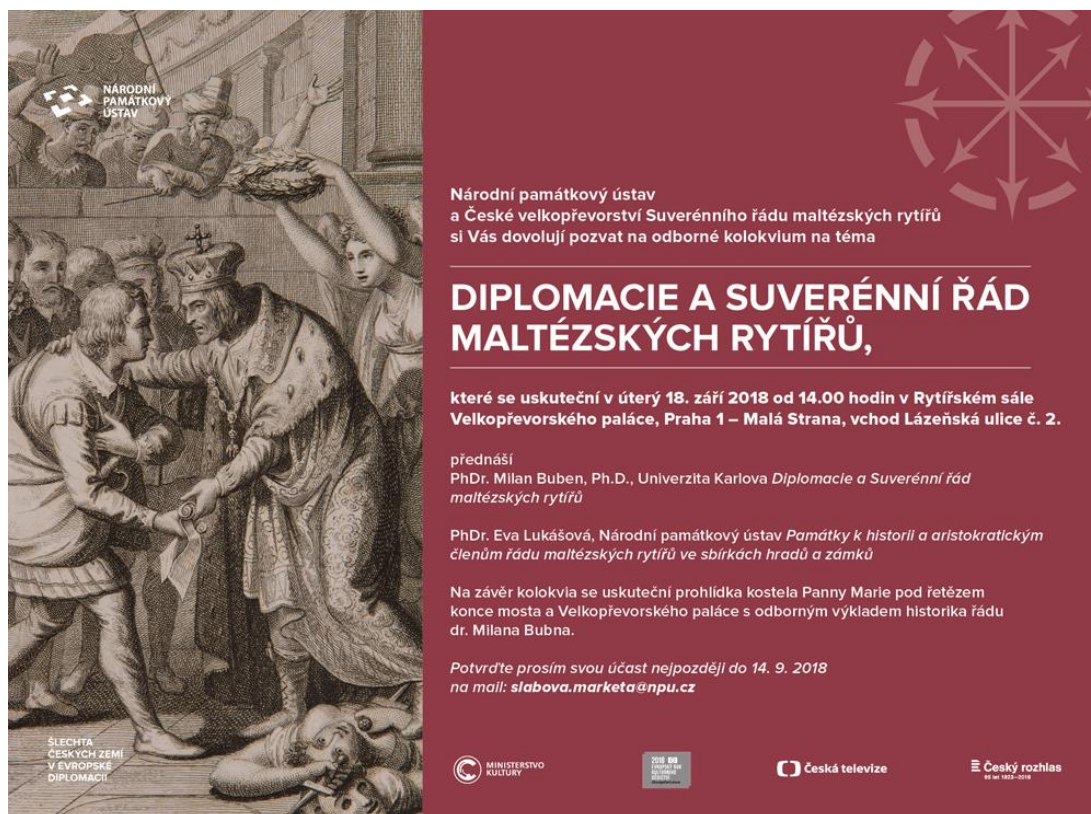
Zdroj: ORDER OF MALTA (2018b)

Obrázek 5 – Emblém řádových aktivit

Zdroj: ORDER OF MALTA (2018b)

Obrázek 6 – Pozvánka na odborné kolokvium

Zdroj: Skřivánek (2018)

Obrázek 7 – Centra Maltézské pomoci, o.p.s. a České maltézské pomoci

Zdroj: MP (2018b)